

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Činnost odbojové skupiny Parsifal se zaměřením na osobu Leopolda Chmely a
zejména jeho poválečný osud

Klára Černá

Bakalářská práce

2010

Jméno a příjmení: **Klára ČERNÁ**
Osobní číslo: **H06654**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obor: **Kulturní dějiny**
Název tématu: **Činnost odbojové skupiny Parsifal se zaměřením na osobu Leopolda Chmely a zejména jeho poválečný osud**
Zadávací katedra: **Katedra historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Stručné přiblížení odbojových akcí a skupin na našem území
2. Skupina Parsifal v rámci československého odboje
3. Leopold Chmela

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí bakalářské práce:

doc. PhDr. Václav Veber
Katedra historických věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2008**

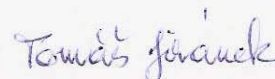
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2009**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2008

Příloha zadání bakalářské práce

Seznam odborné literatury:

- R.- Luža: V Hitlerově objetí - kapitola z českého odboje. Praha 2006 (Městská knihovna Praha)
- J. Šolc: Podpalte Československo. Praha 2005 (Městská knihovna Praha)
- V. Kural: Vlastneci proti okupaci. Praha 1997 (Praha, Karolinum, Ústav mezinárodních vztahů)
- D. Brandes: Češi pod německým protektorátem 1939 - 1945. Praha 1999 (Městská knihovna v Praze)
- Zdeněk Němeček 1894 - 1957. New York 1958 (Národní knihovna České republiky)
- P. Drtina: Československo můj osud. Praha 1991 (Městská knihovna v Praze)
- V. Krajina: Vysoká hra. Praha 1994 (Městská knihovna v Praze)
- K. Veselý - Štainer: Cestou národního odboje. Praha 1947 (Národní knihovna České republiky)
- V. Vrabec: Antifašistický nekomunistický odboj. Praha 1992 (Městská knihovna v Praze)
- V. Černý Paměti II. 1938 - 1945, Brno 1992 (knihovna západočeské univerzity v Plzni)
- Československá republika v letech 1918 - 1948 s přihlédnutím k životu a dílu velvyslance A. Heidricha. Jaroměř 2001
- Z. Němeček: Islandské dopisy. Praha 1948 (Národní knihovna České republiky)
- J. Grňa: Sedm roků na domácí frontě. Brno 1968 (Městská knihovna v Praze)
- J. Šolc: Smrt přála statečným. Praha 1995 (Městská knihovna v Praze)
- J. Pejskar: Poslední pocta 1 - 4. Curych 1982-1994 (Městská knihovna v Praze)
- Jindřich Pokorný: Parsifal II - odbojová činnost Zd. Němečka v letech 1939 - 1945, in: Masarykův lid 2003, č. 1, s. 21 - 30 (Městská knihovna v Praze)
- Městské muzeum v Jaroměři (Život a dílo Zdeňka Němečka)

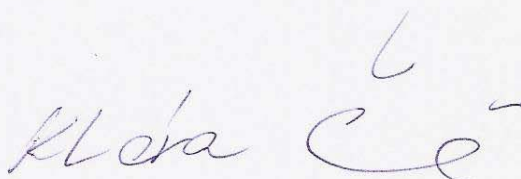
Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 25. 3. 2010

ANOTACE

Práce je věnována činnosti odbojové skupiny Parsifal, zvláště pak jejímu členovi Leopoldu Chmelovi. Snaží se charakterizovat práci parsifalovců v rámci 2. československého odboje a jejich osudů, především poválečnému osudu L. Chmely odsouzeného ve vykonstruovaném procesu komunistickým režimem.

KLÍČOVÁ SLOVA

odboj, protektorát, politický proces

TITLE

Activities of resistance group Parsifal focusing on the person Leopold Chmela and in particular his postwar fate

ANNOTATION

The work is devoted to the activities of resistance groups Parsifal, especially its member Leopold Chmela. Seeks to characterize the work members of Parsifal in the second Czechoslovak resistance and their fates, especially postwar fate of L. Chmela convicted of trumped-making process by the communist regime.

KEYWORDS

resistance, protectorate, the political process

Obsah:

1. Úvod.....	8
2. Předpoklady.....	10
3. Mnichov a reakce na tuto událost.....	12
4. Vznik odbojových organizací.....	15
5. Vznik a organizace Parsifalu.....	20
6. Od okupace po druhou heydrichiádu	22
7. Od podzimu 1942 do konce války.....	26
8. Peenemünde	34
9. Parsifalovci.....	38
9. 1. Arnošt Heidrich	38
9. 2. Zdeněk Němeček.....	40
9. 3. Rudolf Jílovský	42
9. 4. Prokop Drtina	43
9. 5. Zdeněk Bořek-Dohalský	44
9. 6. Karel Bondy	45
9. 7. Václav Černý.....	46
10. JuDr. Leopold Chmela	47
10. 1. Životopis.....	47
10. 2. Zatčení, vazba, rozsudek	51
10. 3. Valdice	53
11. Závěr.....	56
Resumé	58
Přílohy	60
Zeznam použité literatury a pramenů.....	67

1. Úvod

O druhém, protinacistickém odboji i o odbojových organizacích byla sepsána velká řada publikací. Přesto se najdou témata, jimž zatím nebylo věnováno tolik pozornosti. Jedním z těchto témat je právě Parsifal a osudy některých jeho členů, kteří, ač pro širokou veřejnost neznámí, byli nedílnou součástí československého odboje.

Díky doc. Veberovi jsem dostala kontakt na dr. Pokorného, který se tímto tématem již řadu let zabývá a zároveň se dá říci, že byl i přímým účastníkem událostí odehrávajících se okolo této skupiny. Informace, které mi Dr. Pokorný poskytl, byly pro mou práci rozhodující. Snažila jsem se v první řadě poukázat na to, jakým způsobem odboj vznikal a zamyslet se nad tím, proč se někteří lidé rozhodli aktivně se do odboje zapojit, přestože si byli vědomi, že ohrožují život nejen svůj, ale i svých blízkých. Co se týče samotného Parsifalu, zaměřila jsem se na jeho působení v rámci celého odboje a na nejvýznamnější počiny jeho členů. V jeho řadách působila řada významných osobností tehdejšího politického i kulturního života, jejichž osudy jsem pouze nastínila. Největší pozornost jsem pak věnovala Leopoldu Chmelovi a jeho poválečnému osudu.

Jak jsem již uvedla, literatura k tomuto tématu je velmi obsáhlá, a proto se stala hlavním zdrojem informací pro mou práci. Vzhledem k tomu, že spousta knih, zabývajících se tímto tématem, byla psána mezi lety 1948 až 1989, bylo třeba vybrat ty, které se nepokouší zkreslovat události, jež se odehrávaly v Československu v době protektorátu. Výběr titulů jsem v tomto směru konzultovala zejména s dr. Pokorným, na jehož doporučení jsem některé tituly úplně vynechala a některé naopak zařadila do své bibliografie. Většina knih, ze kterých vycházím, je dílem autorů, kteří byli přímými účastníky tehdejších událostí. Ať už se jedná o „*Politické vzpomínky*“ Ladislava Karla Feierabenda vydané v roce 1994 nakladatelstvím Atlantis, „*Paměti*“ Václava Černého vydané v roce 1992 díl první a 1994 díl druhý taktéž nakladatelstvím Atlantis, či „*Československo, můj osud*“ Prokopa Drtiny vydané ve čtyřech dílech v roce 1991 v nakladatelství Melantrich, atd.

Stěžejní prací je dílo dr. Pokorného „*Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*“, vydané v roce 2009 nakladatelstvím Academia. Díky spolupráci s dr. Pokorným jsem měla informace, zpracované v tomto titulu, k dispozici již před jeho vydáním. Kniha dr. Pokorného nakonec vyšla těsně před termínem odevzdání mé práce, tudíž bylo nutné provést nezbytné úpravy, tedy zahrnout informace, které kniha Parsifal neobsahuje. Z konzultací od dr. Pokorného jsem věděla, že jsou členové skupiny, jimž dosud

byla věnována menší, či dokonce žádná pozornost a jejichž osudy by stály za připomenutí. Jedním z nich byl právě Leopold Chmela. Jeho jméno je v knihách, věnujících se odboji za protektorátu, hodně zmiňováno, avšak pouze vždy jen jako druhotné. Bylo tedy zajímavé zjistit o něm podrobnější informace a začlenit ho mezi rovnocenné „partnery“ jeho slavnějších spolubojovníků. Přestože o něm není v našich archivních fondech mnoho záznamů, podařilo se mi získat jeho soudní spis, zprávu prokuratury a osobní složku, jež se týkaly soudního procesu vedeného proti němu v 50. letech. První dva prameny (soudní spis a zpráva z prokuratury) obsahovaly zejména obecné věci týkající se politických procesů konaných v 50. letech 20. století, proto se hlavním podkladem pro kapitolu zaměřenou na život L. Chmely stal jeho osobní spis obsahující informace o jeho zatčení, soudním řízení, rozsudku atd. Zahrnuje též rukopisy, v nichž popisuje svůj osobní i pracovní život. Jsem přesvědčena, že by si tento člověk zasloužil ještě více pozornosti, než jsem mu v práci věnovala já, ale bohužel se mi nepodařilo najít více pramenů obsahujících zprávy o tomto muži.

2.Předpoklady

Prostředí, ze kterého pocházeli lidé, kteří přidali do řad aktivních účastníků odboje, bylo velmi různorodé, přesto lze spatřovat určité společné prvky, které všechny spojovaly. Členy odboje se stali, jak nejvyšší představitelé vlády, jejich kolegové i podřízení, tak obyčejní lidé, jejichž práce byla pro úspěch celého odboje velmi důležitá. V čem spočívá jejich odhodlání a odvaha riskovat život nejen svůj, ale i svých blízkých? Myslím si, že je třeba se vrátit až ke vzniku samostatné Československé republiky, či až k vypuknutí první světové války. Bojovat za „cizí“ národ, bylo pro české vojáky strastiplnou cestou, která v jejich očích nikam nevedla. V kronice obce Lány na Důlku je uvedeno: „*Jinak odcházeli z domova němečtí záložníci ve zněmčeném území Čech. Šli vesele s hudbou, jásalí, jakoby šli na výlet a ne do války. Německé ženy, hrdé na bojovníky, vyprovázely je radostně. V českém kraji nebylo té radosti z války, jakou měli Němci. Český lid nebyl spokojen, že má bojovat v Rakousku za zájmy Němců, kteří chtějí opanovat svět a Čechy zničit.*“¹ V důsledku vojenských neúspěchů Rakouska-Uherska od jara 1917, nedostatek potravin atd. došlo k odporu lidových vrstev proti monarchii, což také aktivizovalo představitele českého národa. Idea osamostatnění se tak stala velmi reálnou, byť se s touto otázkou spekovalo již déle. Například Prokop Drtina ve své knize „Československo můj osud“ píše o setkání svého otce dr. Františka Drtiny s dr. Karlem Baxou koncem srpna 1914, při kterém dr. Baxa prohlásil, že Rakousko tuto válku prohraje a Češi tak budou moci vytvořit svůj vlastní stát.²

Nechci se rozepisovat o samotném vzniku Československa, a co vše předcházelo tomuto počínu, i když to samozřejmě do kontextu nepochybně patří, spíš bych chtěla zmínit reakce obyčejných lidí na tuto událost. Je jisté, že to bylo pro český národ obrovské zadostiučinění, po útrapách, kterými musel během války projít. Když se zvolený prezident Masaryk vracel do Prahy (před Vánoce 1918), stály podél trati, kudy vlak projížděl, obrovské davy lidí a vzdávaly hold svému „osvoboditeli“. Tomáš Garrigue Masaryk se stal zosobněním samostatnosti a demokracie pro český lid. Dokázal spojit demokracii a odkaz českých dějin a tím inspirovat celý národ. Za jeho vlády republika prosperovala a stala se tak ve střední Evropě, pro niž byly v tomto období příznačné spíše diktátorské režimy, překvapivou výjimkou. Masaryk byl velmi významným vůdcem, vůdcem v dobrém slova

¹ Státní okresní archiv Pardubice, fond Lány na Důlku, Farní úřad Lány na Důlku, pamětní kniha (1787 – 1949) s. 360.

² DRTINA, Prokop. *Československo můj osud*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Melantrich, 1994. ISBN 80-7023-114-9. s. 17.

smyslu, jež dokázal národ nadchnout pro společnou věc.³ Když 14. září 1937 tento státník zemřel, přišly se k jeho rakvi na Pražském hradě poklonit stovky, možná i tisíce lidí (zástup jeho příznivců sahal až ke Strahovu).⁴ Dr. Beneš pak na jeho pohřbu pronesl větu, ve které vyjádřil věrnost prezidentovu odkazu. Později se Beneš stal vůdčí osobností československého protinacistického zahraničního odboje.

Na těchto výše uvedených příkladech bych ráda poukázala na to, že nejen řadoví občané, ale i vládní představitelé společně sdíleli jakési „nadšení“ z národního sebeurčení, věřili Masarykovým myšlenkám a byli odhodláni za ně bojovat. Z Masarykova poselství: „...*Chceme všichni, jednotlivci i národové, být lidmi! Velké oběti na životech a statcích nevyšly nadarmo. Dosáhli jsme svého cíle. Teď se vynasnažíme, abychom si ho navždy zabezpečili. Úkol snad těžší než za války.*

...Bylo řečeno, že státy trvají, čím vznikají. Naše republika vznikla pravidelným bojem v poli a práci a práci se naše republika udrží; boj, doufejme, nebude již potřebný....“⁵

³ KLICPEROVÁ-BAKER, Martina; FEIERABEND, Ivo. *Demokratická kultura v České republice. Občanská kultura, étos a vlastenectví ze srovnávacího pohledu*. Praha: Nakladatelství Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1433-7. s. 13.

⁴ Vzpomínky pana dr. Pokorného

⁵ Dr. HERBEN, Jan a kol. *Masaryk osvoboditel*. Praha: Ministerstvo školství a národní osvěty, 1920. s. 406.

3. Mnichov a reakce na tuto událost

Dne 28. září 1938 byla v Mnichově podepsána dohoda, která ustanovila Československu povinnost odstoupit Německu tzv. sudetoněmecké oblasti, ve kterých žila silná německá menšina. Vláda i prezident Beneš dohodu přijali, nutno však podotknout, že pod obrovským tlakem Západu. Otázka, zda bylo toto rozhodnutí správné, je skloňována od prvopočátku a odpověď na ní je velmi těžká. Vezměme však v potaz, že bychom v otevřené válce zůstali zřejmě bez spojenců a v boji proti německé převaze by vítězství bylo nejspíše velkou utopií. Navíc by s největší pravděpodobností bylo Československo ve světě označováno za viníka války v Evropě, za ty, kteří nebyli ochotni jít cestou ústupků a kompromisů.⁶ Prezident Roosevelt dokonce poslal dr. Benešovi telegram, který zněl:

„Pane presidente,

Stavba míru na kontinentě evropském, ne-li v celém ostatním světě, je v přímém nebezpečí. Důsledky jejího rozrušení jsou nevypočitatelné. Kdyby propuklo nepřátelství, životy milionů mužů, žen a dětí v každé z účastněných zemí budou s naprostou určitostí zmařeny za okolností nevýslovné hrůzy. Hospodářský systém všech účastněných států bude určitě rozvrácen. Sociální struktura všech účastněných států by mohla být úplně zničena.

Spojené státy nemají žádných politických zápletek. Nejsou chyceny do sítě nenávisli. Celá Evropa přispěla k jejich civilizaci. Nejvyšším přáním amerického lidu je žít v míru. Ale vypukne-li obecná válka, bude postaven v tváři v tvář skutečnosti, že žádný národ nemůže uniknouti jisté míře důsledků takové světové katastrofy. Tradiční politikou Spojených států bylo vždy podporovati urovnání mezinárodních sporů pokojnými prostředky. Je mým přesvědčením, že národy, jimž hrozí dnes válka, se modlí, aby mír byl uzavřen raději před válkou než po ní.

Je nezbytně nutno, aby všichni lidé si všude připomněli, že všechny civilizované národy světa vzaly na sebe dobrovolně slavnostní závazek Briand-Kelloggova paktu z roku 1928 řešiti své spory toliko pokojnými prostředky. Velká většina států je nadto vázána jinými platnými smlouvami zavazujícími je, aby uchovaly mír. Všechny státy mají dále pro pokojné urovnání nesnáží, jež by povstaly, po ruce smlouvy o řízení rozhodčím a smířčím, na nichž jsou účastny.

At' je rozdílnost názorů v kontroverzích, o něž jde, jakákoliv a pokojné jejich řešení sebeobtěžnější, jsem přesvědčen, že není problému, který by byl tak obtížný nebo jehož řešení

⁶ ŠOLC, Jiří. *Podpalte Československo*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 2005. ISBN 80-206-0762-5. s. 5-6.

by bylo tak naléhavé, aby nemohl být spravedlivě rozřešen rozumem spíše než silou. Za nynější krize lid Spojených států a jeho vláda doufali, že jednání o řešení sporu, který nyní v Evropě vyvstal, dojdou úspěšného konce. Pokud tato jednání pokračují, potud zůstává naděje, že rozum a duch ekvity převládne a že tak svět unikne novému šílenství války.

Jménem 130 milionu Američanů a v zájmu lidstva v celém světě obracím se na Vás s největší vážností, abyste nepřerušoval jednání hledící k pokojnému, poctivému a konstruktivnímu řešení těchto otázek.

Důrazně opakuji, že pokud jednání pokračují, rozpory mohou být smířeny. Jakmile však budou přerušena, rozum bude potlačen a uplatní se síla.

Franklin D. Roosevelt

Washington

dne 26. září 1938“⁷

Beneš si byl těchto skutečností vědom, věděl, že by český národ vedl nerovný boj, ve kterém by mohla být ohrožena celá jeho existence.

Je nepochybné, že přijetí mnichovského diktátu způsobilo v českém prostředí obrovský šok. Zklamání, zrada a pocit hněvu, tak lze vyjádřit pocity, které po této události v naší vlasti zavládly. Odsuzovány byly nejen postupy spojeneckých států, ale i našich vládních představitelů. Doslova lze hovořit až o nenávisti vůči institucím i vůči konkrétním osobám. Největší míra viny byla shazována přímo na osobu dr. Beneše, jehož odchod do exilu byl považován za přiznání viny a rozpoutal řadu nevybíravých útoků na jeho osobu. Přesto se našli i ti, kteří si úctu k němu zachovali, a kteří stále věřili odkazu T. G. Masaryka a nechtěli se smířit se změnami, které se v Československu odehrávaly.⁸

Nejvýrazněji se na této činnosti během „černých“ zářijových dnů, podílela umělecká a vědecká demokratická společnost. Obec československých spisovatelů, Umělecká beseda, Česká filharmonie, Česká akademie věd a umění a další organizace apelovaly na nesmyslnou politiku appeasementu a formulovaly otevřeně a radikálně výzvy demokratické společnosti. „... z mnohých zemí slyšíme radost a jásání nad domněle zabezpečeným mírem. Náš národ však stojí zhanoben bezpříkladnými lžemi nepřátelské propagandy, zrazen těmi, kterým sám věrnost zachoval, oloupen o podstatný kus své předky odkázané vlasti a zmrzačen

⁷ BENEŠ, Edvard. *Mnichovské dny*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 2003. ISBN 80-206-0673-4. s. 333-334

⁸ NĚMEČEK, Jan: *Mnichovská dohoda. Cesta k destrukci demokracie v Evropě*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0923-1. s. 49-52.

do budoucna. V této chvíli z nejtruchlivějších, jež znají naše dějiny, zvedáme my, představitelé duchovního života českého i slovenského, hluboký, vědomím strašlivé křivdy posílený protest proti hanebnému způsobu, jakým na náš úkor byl vykupován domnělý mír v Evropě.

... území, které tisíce let trvalo jako část české země, jest brutální silou roztrháno. ... naše historické právo, je úplně pomínuto.

... především však cítíme dnes úzkost o živý náš národ a o ty, kteří přijdou po nás.

... nevěřili jsme, že ve vzdělaném světě mohlo někdy tak strašným a k Bohu vlajícím způsobem násilí nahradit právo...

...uvědomte si, že jest vaší povinností, abyste v tomto duchovním boji stáli všemi silami při nás pro skutečný mír, zabezpečující život a právo všem. Neboť vezte, že náš osud postihne i vás, nebudete-li dosti rozhodně odepíratí metodám násilí a nátlaku, jimiž jsme byli zdeptáni.⁹

Nesouhlas se situací, jenž po Mnichovu vznikla, vyjádřily i některé významné osobnosti západního světa. Ve Velké Británii to byli například Winston Churchill, Anthony Eden, či Clement Attlee. Duff Cooper, první lord britské admirality, dokonce podal demisi a vyjádřil naprostou nedůvěru zahraniční politice Spojeného království. Ani ve Francii nezůstal tento počín politických špiček bez záporných ohlasů. Georges Mandel, Paul Reynaud, Auguste Champetier de Ribes, ti i další nesdíleli stejné názory s představiteli své země.¹⁰

⁹ ČERNÝ, Václav. *Paměti II (1938-1945). Křik koruny české*. 3. vyd. Brno: nakladatelství Atlantis, 1992. ISBN 80-7108-059-4. s. 39-40.

¹⁰ FEIERABEND, Ladislav Karel. *Politické vzpomínky I*. 2. vyd. Brno: Nakladatelství Atlantis, 1994. ISBN 80-7108-071-3. s. 28-29.

4. Vznik odbojových organizací

Druhý československý (protinacistický) odboj se začal bezprostředně formovat v roce 1939, krátce po abdikaci druhého československého prezidenta Edvarda Beneše. Beneš byl k abdikaci donucen pravicovými politiky¹¹ a následně odešel do emigrace, kde se svými nejbližšími spolupracovníky a také čelními představiteli nejvlivnějších politických stran druhé republiky založil tzv. exilovou vládu. Ta se stala hlavní složkou zahraničního odboje a E. Beneš rozhodující a vůdčí osobností. Centrem zahraničního odboje se tedy díky exilové vládě stal Londýn. Přesto bych chtěla zmínit ještě druhé centrum, které se ustavilo v Sovětském svazu. Zde ovšem zcela převládl vliv komunistické emigrace v čele s Klementem Gottwaldem. Komunisté však měli jasný cíl boje a tím bylo nastolení socialismu v Československu. Tyto i další skutečnosti vedly k tomu, že docházelo k ostrým výměnám názorů mezi Moskvou (jakožto centrem komunistického zahraničního odboje) a Londýnem. Naštěstí se, i přes tyto nešvary, podařilo udržet jednotu československého odboje v zahraničí až do samého konce války, což mělo nesporný význam pro vývoj v Československu za války i po uzavření míru.¹²

Zahraníční odboj sehrál velmi důležitou a v některých případech rozhodující roli osvobozenického boje českého národa. Jeho význam byl násoben i tradicí, kterou založil T. G. Masaryk v zahraničí již za první světové války, a která vedla ke vzniku Československa v říjnu 1918.

Asi nejdůležitějším, respektive jedním z hlavních úkolů zahraničního odboje, byla reprezentace republiky na mezinárodní scéně, snaha vyjádřit vlastní názory a postoje ke vzniklým situacím, vést jednání a uzavírat mezinárodně platné smlouvy se státy vedoucími válku proti hitlerovskému Německu.¹³

Lidmi, kteří emigrovali, byli zejména mladí dobrovolníci, kteří nechtěli zůstat v protektorátu a pracovat pro Hitlerovu říši a něco, co můžeme nazývat smyslem pro povinnost či svědomí, jim to ani nedovolovalo. Naštěstí slovo vlastenectví a odvaha postavit se nepříteli nebylo prázdným pojmem jen pro ty, kteří odešli za hranice. Stejně významnou roli, jakou sehrál v průběhu osvobození odboj zahraniční, sehrál i odboj domácí. Dle mého

¹¹ ŠOLC, Jiří. *Smrt přála statečným*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, 1995. ISBN 80-7021-147-4. s. 14.

¹² RICHTER, Karel. *Československý odboj na východě*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Magnet-press, s. p., 1992. ISBN 80-85469-26-X. s. 7.

¹³ ČEJKA, Eduard. *Československý odboj na Západě (1939 – 1945)*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Mladá fronta, 1997. ISBN 80-204-0609-3. s. 8.

uvážení to byly takové „spojené nádoby“, které by jedna bez druhé nemohly fungovat, ba ani existovat.

V první fázi vzniku odbojových organizací se jednalo o skupiny z řad demokratického odbojového hnutí. V důsledku sovětsko-německého paktu o neútočení a pochybné linie Komunistické internacionály se v období mezi podzimem 1939 a létem 1941 komunistické odbojové skupiny prakticky nevyskytovaly. Komunisté se v této době soustředili zejména na uskutečňování své politiky a obranu vlastní ilegální sítě.¹⁴ Snad jediným významným prvkem komunistického odboje v této době byla ilegální KSČ, ta měla i jistý náskok před skupinami demokratického odboje, protože do ilegality začala přecházet těsně po Mnichovu 1938. V létě 1939 se tak již mohla opírat o kurýrní i rádiové spojení za hranice protektorátu a disponovala též celostátním podzemním časopisem *Rudé právo*.¹⁵ V létě 1941 bylo vytvořeno II. ilegální vedení KSČ v čele se Zikou. Na Moravě vzniklo zemské vedení KSČ, které vydávalo ilegální noviny *Hlasy z podzemí* a od října roku 1942 *Moravskou rovnost*. Komunistická část odboje zpočátku žádný zvláštní program neměla, neboť plně korespondoval s cíli Komunistické internacionály, teprve později vznikl programový koncept o přípravě socialistické revoluce v obnoveném státě.

Hlavním reprezentantem utlačovaného národa a nositelem myšlenek znovuoobnovení českého státu se však stal odboj demokratický, který velmi odhodlaně a nebojácně vedl boj s Hitlerovými stoupenci. Z prvních skupin, které na našem území vznikly, byly politicky (občansky) nejvýznamnější dvě z nich. A to Politické ústředí (PÚ) a Petiční výbor věrní zůstaneme (PVVZ). PVVZ působil od roku 1939 zhruba do konce roku 1941 (část vyvíjela činnost ještě krátce potom). V PVVZ působili hlavně socialisticky smýšlející lidé, zejména bývalí členové socialistických stran, nejčastěji ze sociální demokracie. Přesto, že se jednalo zejména o intelektuály, můžeme v řadách PVVZ najít i zaměstnance, či dělnickou vrstvu. Například zaměstnanci pošt a železnic byli velmi významnou součástí PVVZ.¹⁶ Jeho výrazným rysem bylo důsledné odmítání starého politického stranicví a tedy zásadní snaha o organizování odboje na nových základech bez politických stran, ve kterých byla spatřována jedna z příčin tragického konce československého státu.

PVVZ sice působil jako odbojová organizace až za 2. světové války, ale jeho kořeny sahají někam do poloviny dvacátých let. Tehdy se formovala nová sociální demokracie, která

¹⁴ VRABEC, Václav. *Antifašistický odboj. Zmařené naděje*. 2. vyd. Lanškroun: Masarykova dělnická akademie, 1992. ISBN 80-85245-10-8. s. 6.

¹⁵ KURAL, Václav. *Vlastenci proti okupaci. Ústřední vedení odboje domácího 1940 – 1943*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-397-0. s. 19.

¹⁶ VRABEC, Václav. *Antifašistický odboj. Zmařené naděje*. 2. vyd. Lanškroun: Masarykova dělnická akademie, 1992. ISBN 80-85245-10-8. s. 10.

vyjadřovala své radikálnější názory prostřednictvím časopisu Studentská revue. Mladí nespokojenci přišli v roce 1933 s programem „Co chtějí socialisté“, jež byl o rok později vydán a pojat jako hlavní myšlenka spojení socialismu s demokracií. Tento program zmiňují zejména proto, že se stal v době okupace východiskem a zázemím ilegální práce PVVZ, zejména tedy programu „Za svobodu“, což byl vrcholný cíl této skupiny a zároveň ho lze považovat za stěžejní dokument českého domácího odboje.¹⁷

Program „Za svobodu“ se dělil na šest základních částí, z nichž každá je věnována jinému problému. Vcelku se pak jednalo o požadavky na demokratické přebudování společnosti i jejího hospodářského řádu, kdy by měli pracující podíl na hospodářské moci a mohla tak vzniknout rovnováha mezi jednotlivcem a společností. Program se též vyslovoval pro znárodnění výrobních prostředků, nutno však podotknout, že ne pro totální zestátnění. Změny v zemědělství měly navázat na domácí tradice družstevní myšlenky. Program též zdůrazňoval nutnost redukce politických stran.¹⁸

Druhou skupinou domácího odboje bylo PÚ. PÚ se stalo řídicím politickým centrem nekomunistického protifašistického odboje v českých zemích v letech 1939–1940, vytvořené postupně v prvních měsících okupace ze zástupců všech bývalých koaličních politických stran předmnichovské republiky. Jeho cíle směřovaly na obnovu demokracie ČSR, udržovalo kontakty s tvořícím se zahraničním odbojovým centrem kolem [E. Beneše](#) a vyvíjelo zpravodajskou činnost. Do čela Politického ústředí se postavil Přemysl Šámal, tajemníkem se stal V. Klecanda a k předním činitelům patřili též dr. Ladislav Rašín ml., ing. Jaromír Nečas, Josef Hála, Ferdinand Richter, Karel Ladislav Feierabend, či Prokop Drtina.¹⁹ Na přelomu let 1939–1940 proniklo do sítě PÚ gestapo, někteří představitelé PÚ byli zatčeni (Šámal, Rašín), jiným se podařilo odejít do zahraničí (Nečas, Klecanda, Drtina), zbytek PÚ pokračoval v činnosti v rámci Ústředního vedení odboje domácího (ÚVOD).

Nejvýznamnější vojenskou složku domácího odboje a ON (Obrana národa). ON byla založena v 2. polovině března 1939 částí generality a vyššího důstojnického sboru bývalé československé armády (dobudovaná v létě 1939) v čele s generálem A. Eliášem. Jejími členy byli především bývalí legionáři z první světové války, aktivní důstojníci a poddůstojníci, příslušníci policie, četnictva a finanční stráž. Orientovala se na přípravu ozbrojených akcí, vyvíjela zpravodajskou činnost, organizovala též přechody českých vojáků a odbojových

¹⁷VRABEC, Václav. *Antifašistický odboj. Zmařené naděje*. 2. vyd. Lanškroun: Masarykova dělnická akademie, 1992. ISBN 80-85245-10-8. s. 12.

¹⁸Tamtéž. s. 59.

¹⁹KURAL, Václav. *Vlastenci proti okupaci. Ústřední vedení odboje domácího 1940 – 1943*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-397-0. s. 20.

pracovníků do ciziny. Měla úzké spojení s ilegální organizací kolem časopisu *V boj* (získal si velmi rychle obrovskou popularitu v podzemí).²⁰ Na Moravě do ní byly zapojeny i civilní, zejména sokolské odbojové skupiny. ON byla budována jako armáda v podzemí podle vojenského organizačního schématu, což umožnilo gestapu záhy odhalit její ilegální síť. Pod její záštitou působila též zvláštní zpravodajsko-diverzní skupina [J. Balabána](#), [J. Mašina](#) a [V. Morávka](#) (skupina později označovaná gestapem jako „tři králové“). Řada vedoucích činitelů byla během roku 1940 zatčena, části se podařilo uprchnout do ciziny. V roce 1942 byla gestapem prakticky rozbita. Zůstaly z ní jen menší izolované skupiny, jež poté sehrály velmi důležitou roli zejména v závěrečném období 2. světové války. Stejně jako PÚ, PVVZ se i ON stala v roce 1940 součástí ÚVODu.

Zde se dostávám ke zmiňovanému ÚVODu. Jak jsem již napsala, jednalo se o Ústřední vedení odboje domácího (ÚVOZ – Ústřední vedení odboje zahraničního). ÚVOD začalo fungovat na jaře 1940 a lze jej považovat za koordinační orgán, spojující PÚ, PVVZ a ON, založený na myšlence (požadavku) jednoty odbojové činnosti. Dá se říci, že hlavním cílem ÚVODu se stal program „Za svobodu“, koncipovaný PVVZ. Od jara 1940 do září 1941 organizoval ÚVOD rozsáhlou zpravodajskou činnost ve prospěch západních velmocí, od léta 1940 zčásti i ve prospěch SSSR, s jehož pražským konzulátem udržovalo ilegální kontakty. V létě 1941 v něm zesílily integrační tendence, směřující k vytvoření jednotné organizace nekomunistického odboje.

V roce 1941 však dochází v domácím odbojovém úsilí k radikálnímu obratu. Hitlerovci byli zděšeni silou a intenzitou odboje a dokonce apelovali na vedení v Berlíně, že hrozí ze stran okupovaného obyvatelstva ozbrojené povstání. Na základě této apelace byl na postu říšského protektora vystřídán K. von Neurath R. Heydrichem. Krátce po Heydrichově příjezdu do Prahy bylo vyhlášeno stanné právo a započal „hon“ na účastníky odboje. Úder gestapa v době heydrichiády byl proti ÚVODu zdrcující.²¹ Gestapo začalo se zatýkáním členů ÚVODu již v září 1940.

V červnu 1941 zatýkání nabralo veliký spád. Do spárů okupantů se postupně dostali J. Churavý, K. Bondy, J. Riedl a s ním nešťastnou náhodou i účetní Krása, u něhož byla nalezena část archivu PVVZ. Do rukou gestapa se tak dostalo mnoho důkazů o činnosti PVVZ. Kromě razií v Praze, pak postupně došlo i na další města i celé oblasti. Během ledna

²⁰ KURAL, Václav. *Vlastenci proti okupaci. Ústřední vedení odboje domácího 1940 – 1943*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-397-0. s. 21.

²¹ VRABEC, Václav. *Antifašistický odboj. Zmařené naděje*. 2. vyd. Lanškroun: Masarykova dělnická akademie, 1992. ISBN 80-85245-10-8. s. 67.

1942 pokračovalo zatýkání v Pardubicích a na Hradecku, v říjnu pak došlo na odbojáře v Brně a na podzim 1943 postihlo zatýkání také Příbramsko a jižní Čechy.²²

Došlo též k problémům v oblasti radiokomunikace, když byla v říjnu 1941 objevena vysílačka Sparta I, jejímž odhalením bylo přerušeno spojení mezi domácím odbojem a Londýnem. Styk byl navázán až v lednu 1942 radiostanicí Libuše výsadku Silver A.²³

Dle různých odhadů a zjištěných informací bylo do podzimu 1941 pozatýkáno na osm tisíc účastníků odboje, z nichž více než polovinu tvořili členové ÚVODu. Řada z nich se v roce 1944 dostala před nacistický soud v Drážďanech a na jaře 1945 byla popravena. Mezi popravenými byl i Karel Bondy, ten se však soudu v Drážďanech neúčastnil, protože jako Žid patřil pod gestapo. Ti, kteří nebyli popraveni, byli transportováni do koncentračních táborů a jen málo z nich se dožilo konce války.

Jak jsem již uvedla výše, v období heydrichiády se členové ÚVODu setkali ve svých řadách s tvrdým zásahem gestapa. Gestapu napomáhali také lidé, kteří zradili své soukmenovce a spoustu z nich svým „bezcharakterním“ chováním poslali na jistou smrt. Avšak ti, kteří unikli zatčení a nadále chtěli podporovat „podzemní“ činnost, přešli nebo začali spolupracovat s jinými, neméně významnými skupinami, jejichž osudy zatím nejsou tak známy, ale ani v nejmenším nejsou zanedbatelné.

²² VRABEC, Václav. *Antifašistický odboj. Zmařené naděje*. 2. vyd. Lanškroun: Masarykova dělnická akademie, 1992. ISBN 80-85245-10-8. s. 68.

²³ Tamtéž. s. 69.

5. Vznik a organizace Parsifalu

Základy pro vznik této odbojové organizace položil již v listopadu 1938 dr. Arnošt Heidrich. Jak tento československý diplomat uvedl, jeho myšlenka na vytvoření odbojové skupiny, vznikla na popud dr. Beneše, ještě před jeho odchodem do exilu v říjnu 1938, který mu sdělil svou ideu a vyzval ho, aby se po dohodě s dr. Kroftou a spolu s dalšími kolegy, pohybujícími se v zahraničním úřadu, pokusili vytvořit skupinu, jež by z Československa zajišťovala informační styk s exilovou vládou (zahraničním odbojem).²⁴ V této době Heidrich nazýval svou skupinu „ZAMINI v odboji.“ Jako zakládající členy lze uvést (mimo již zmíněného dr. Heidricha a dr. Kroftu) dr. Jínu, A. Pešla, dr. Papouška, dr. Palivce a další.²⁵

Kromě členů ministerstva zahraničních věcí se do skupiny dostali i členové dalších spolků či kroužků. Jmenovitě se jedná o tzv. Táflrundu a Klub Přítomnost. Stolní společnost Táflrunda vznikla v roce 1932, jejími zakladateli byli Julius Firt, Karel Steinbach a Rudolf Jílovský (člen Parsifala). Společnost, patřící do tohoto kroužku, byla plná zvučných jmen, přes spisovatele v čele s Ferdinandem Peroutkou, dále Karel Poláček, Voskovec a Werich, Eduard Bass, Jan Masaryk a v neposlední řadě jeden z našich předních herců Hugo Haas.²⁶ Název Táflrunda se stal jakýmsi předznamenáním pro budoucí označení celé skupiny. Slovo vychází s latinského názvu „table ronde“, tedy „kulatý stůl“, u kterého sedávali Artušovi rytíři, včetně rytíře Parsifala, nesoucího svatý grál. Jeho jméno začal používat jako krycí přezdívku právě Rudolf Jílovský. Členy Táflrundy byli i další parsifalovci, jmenovitě režisér J. A. Holman (později používal přezdívku Tristan – také jeden z rytířů kulatého stolu), ing. František Sátora, Jan Herben a hrabě Jindřich Kolowrat-Krakovský.²⁷

Druhým spolkem, jehož prostředí navštěvovali členové skupiny grálského poutníka, byl Klub Přítomnost. Hlavními tématy diskuzí, které se v klubu založeném v roce 1927 konaly, byla obhajoba demokracie, Masarykových myšlenek a polemika nad postavením mladého státu v rámci Evropy. Z parsifalovců se těchto diskuzí a přednášek účastnili dr. Jan

²⁴ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 26.

²⁵ MERTLÍKOVÁ, Olga. *Legionář, diplomat a spisovatel Zdeněk Němeček*. Jaroměř: Městské muzeum, 2004. ISBN 80-903131-4-0. s. 39.

²⁶ KROUTVOR, Josef. *Potíže s dějinami*. 1. vyd. Praha: Prostor, 1990. s. 24- 25.

²⁷ MERTLÍKOVÁ, Olga. *Legionář, diplomat a spisovatel Zdeněk Němeček*. Jaroměř: Městské muzeum, 2004. ISBN 80-903131-4-0. s. 38.

Jína, dr. Prokop Drtina, dr. Jaroslav Drábek, redaktor Antonín Pešl, spisovatel K. J. Beneš, již zmínění J. Kolowrat-Krakovský a paní Vlasta Pokorná.²⁸

Během první a druhé heydrichiády se k Parsifalovi přidali též členové třicetičlenného spolku Drúza. Mezi členy tohoto spolku, jehož založení se datuje rokem 1937, patřili ing. Václav Havel, Theodor Pistorius (ředitel Exportního ústavu), prof. dr. Leopold Šauer, z parsifalovců to byli Ladislav Rašín, dr. Jaroslav Kratochvíl, dr. Antonín Srba, a dr. Leopold Chmela, poslední tři jmenovaní se velmi podíleli na úspěchu zpravodajské činnosti v době protektorátu.²⁹

Velmi významnou roli v odbojové činnosti sehrály i členky tzv. babince. Pravidelně se začal scházet asi od roku 1931, zejména v bytech paní Herbenové a paní Pokorné, později pak i u dalších dam, které velmi ochotně přispívaly svou pomocí k pozdější odbojové činnosti.³⁰ Členkami spolku byly ženy, které spojovaly společné zájmy, příbuzenské vztahy, politické názory i instituce, ve kterých pracovali jejich manželé. Četba knih, časopisů, návštěvy divadel a koncertů, to je jen krátký výčet aktivit, které tyto dámy v rámci spolku provozovaly. Kromě toho, že se kultuře věnovaly v rámci svého volného času, snažily se ji též šířit. Do tohoto, jak již název naznačuje, ženského spolku patřily mimo již výše uvedené paní Mileny Herbenové, Vlasty Pokorné, také Bohumila Pešlová, Stanislava Jínová, Ervína Brokešová, Anna Bořek-Dohalská, Růžena Sedmíková, Karla Rašínová aj.³¹

²⁸ MERTLÍKOVÁ, Olga. *Legionář, diplomat a spisovatel Zdeněk Němeček*. Jaroměř: Městské muzeum, 2004. ISBN 80-903131-4-0. s. 39.

²⁹ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 23.

³⁰ MERTLÍKOVÁ, Olga. *Legionář, diplomat a spisovatel Zdeněk Němeček*. Jaroměř: Městské muzeum, 2004. ISBN 80-903131-4-0. s.40.

³¹ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 27-28.

6. Od okupace po druhou heydrichiádu

Období od Mnichova až po obsazení Československa německou armádou a následné vyhlášení protektorátu Čechy a Morava lze charakterizovat jako přípravu a postupné v začleňování jednotlivých složek do odboje. Příchodem okupačních vojsk se však situace značně změnila. Už se nejednalo jenom o schůzky, debaty a vzkazy, ale šlo o každodenní velmi tajnou práci, spočívající v plnění řady úkolů, důležitých pro fungování podzemní činnosti.³² Asi nejdůležitějším úkolem, lépe řečeno cílem, vytyčeným odbojáři, bylo zajištění veškerých možných spojovacích prostředků pro pravidelné, ale tajné spojení s Londýnem i s ostatními exilovými středisky v neokupovaných státech.³³ Z parsifalovců se do tohoto úkolu doslova vrhl Zdeněk Němeček (tehdy však ještě nebyl členem skupiny, za člena je považován od druhé poloviny roku 1941). Hned po 15. březnu podnikl cestu do Francie, která probíhala 14 dní a informace, co ze zahraničí přivezl, byly velmi důležité. Zprva apelovaly na to, aby občané zatím neodcházeli do exilu (mimo letců a osob přímo jmenovaných), neboť zatím nebyla připravena půda pro akci většího rozsahu. Zajímavý je i fakt, jakým se na cestu dostal, jeho žádost směřovala přímo na gestapo.³⁴

Stejně jako Zdeněk Němeček si důležitost informační spolupráce uvědomoval i Rudolf Jílovský, ten byl přesvědčen o tom, že úspěch podzemních akcí doma může být úspěšný jen tehdy, pokud bude fungovat činnost vlády v zahraničí, ta zase potřebovala vyjádřit podporu z vlasti, že český národ stojí za ní. Jílovský tedy shromažďoval veškeré zprávy určené exilovým pracovníkům a jejich odpovědi se snažil, co nejrychleji doručit k osobám, jimž byly určeny. Do koordinování zpravodajské činnosti se v prvních měsících okupace zapojil i Antonín Srba, ten zabezpečoval zejména kontakt se Slovenskem.³⁵

Záhy po obsazení Čech německou armádou pracovala tedy skupina ZAMINI v odboji zejména na zpravodajských úkolech, o nichž lze tvrdit, že se jim dařilo plnit hladce, bez jakýchkoli větších problémů. Dne 1. září napadla německá vojska Polsko, jako reakci na tuto událost vyhlásila Francie a Anglie Německu válku. Tento den znamenal velký zlom nejen pro Čechy, ale i pro celý svět. Jak uvedl Prokop Drtina ve svých memoárech, byl den, kdy byla

³² POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 37- 38.

³³ DRTINA, Prokop. *Československo můj osud (I) I*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Melantrich, 1991. 1991 ISBN 80-7023-114-9. s.350.

³⁴ MERTLÍKOVÁ, Olga. *Legionář, diplomat a spisovatel Zdeněk Němeček*. Jaroměř: Městské muzeum, 2004. ISBN 80-903131-4-0. s. 40.

³⁵ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 41, 60.

vyhlášena Německu válka, paradoxně jeden z nešťastnějších dnů jeho života, i když si uvědomoval, že to bude dlouhý, zlý boj s velkým množstvím obětí, byla to ale jediná možnost, jak vrátit Československu svobodu a skutečný mír celé Evropě.³⁶

Počátek války však přinesl do podzemní činnosti velké problémy a v průběhu celé války se podmínky pro činnost ilegálních složek stále zhoršovaly. Šlo zejména o to, že Němci postupně obsazovali území, na kterých působily naše zpravodajské spojky, tudíž se jejich počet výrazně snížil a hlavně docházelo k perzekucím, jejichž oběti spadaly z velké části do řad odbojových pracovníků.³⁷ Na schopnosti čelit perzekucím, v případě zatčení pak gestapáckému mučení, však závisel celý úspěch odbojové činnosti. Gestapo se ale stalo v průběhu let 1939-1945 symbolem násilí, teroru a hrůzy. Mělo na svědomí statisíce umučených a zavražděných lidí,³⁸ odolat tomuto nátlaku nebylo jednoduché a považuje se to za vrchol odvahy a hrdinství. Naštěstí Arnošt Heidrich našel jakýsi „zlatý“ střed mezi spolupráci určité skupiny a jednotlivci, v tomto směru označovanými jako „osamělí vlci“. Jako „odstrašující“ příklad mu sloužily osudy PÚ, ON a později PVVZ a ÚVOD. Přesto se nepodařilo všem členům zůstat po celou dobu války na svobodě a někteří byli vystaveni i brutálním mučicím praktikám nacistické tajné státní policie.³⁹

Na konci roku 1941 se oblast úkolů, které měla skupina na starost, rozšířila. Jednalo se o pomoc rodinám, postižených nacistickou persekucí v době Vánoc. A. Heidrichovi se tehdy podařilo zjistit, že by nemalou část těchto rodin potěšila nějaká česká kniha. V této souvislosti, s největší pravděpodobností poprvé osobně jednal s R. Jílovským⁴⁰. Od této doby je kroužek ZAMINI v odboji nazýván jako odbojová skupina Parsifal.⁴¹

V září 1941 byl zastupujícím říšským protektorem jmenován Reinhard Heydrich. Nástupce Konstantina von Neuratha přijel do Prahy 27. září. Hned po jeho příjezdu a po zatčení ministerského předsedy Aloise Eliáše přerušil dr. Beneš veškeré spojení s domácí vládou, ale nutno podotknout, že ne s domácím odbojem. Protektorátní vláda byla v této době plně řízena Němci a ve společné věci nemohla být nijak nápomocna.⁴² Heydrich vyhlásil stanné právo a období velkých perzekucí a teroru způsobilo v řadách podzemních pracovníků

³⁶ DRTINA, Prokop. *Československo můj osud (I) I.* 1. vyd. Praha: Nakladatelství Melantrich, 1991. ISBN 80-7023-114-9. s. 432-433.

³⁷ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem.* 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 58-59.

³⁸ SLÁDEK, Oldřich. *Zločinná role gestapa.* 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1986. s. 7.

³⁹ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem.* 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 37, 48, 50.

⁴⁰ HEIDRICH, Arnošt. *Hrstka vzpomínek.* In *Rudolf Jílovský.* New York, 1955. s. 24.

⁴¹ Tamtéž, s. 62.

⁴² LUŽA, Radomír. *V Hitlerově objetí. Kapitoly z českého odboje.* 1. vyd. Praha: Nakladatelství Torst, 2006. ISBN 80-7215-286-6. s. 81.

obrovské (dost často velmi těžko nahraditelné) ztráty, a proto byl v Londýně vytvořen plán jeho odstranění.

Parsifal se o plánovaném útoku na zastupujícího říšského protektora dozvěděl relativně brzy. Skupina Anthropoid se po vysazení dostala do problémů s kontaktováním záchytných adres, jež měli uvedeny. Podařilo se jim však navázat kontakt se sokolskou organizací „OSVO“, v jejímž čele stál Ladislav Vaněk (zvaný Jindra). Ten, ačkoli byl úkol skupiny Anthropoid velmi tajný, vytušil, jaký cíl mají Gabčík s Kubišem. Na počátku roku 1942 se „Jindra“ seznámil s parsifalovci Leopoldem Chmelou a Jaroslavem Kratochvílem, které důvěrně obeznámil s chystanou akcí jmenovaných výsadkářů. Chmela se s tímto tajemství svěřil dalšímu členovi Parsifalu Antonínu Srbovi. Oba se pak shodli na tom, že atentát povede s největší pravděpodobností k dalším perzekucím a vraždám odbojových pracovníků a občanský odboj tak bude rozbit. Stejný názor vyjádřil i Vaněk a později i Arnošt Heidrich, jehož Vaněk oslovil, a který přislíbil pomoc s odesláním depeše, obsahující informaci o nedůvěře vůči plánovanému počínu. Heidrich se však s Vaňkem ve všem neztotožňoval, zejména šlo o závěr depeše. Vaněk se snažil prosadit myšlenku, aby byl atentát proveden, ale na jinou osobu, Heidrich ale nechtěl na toto stanovisko přistoupit a sdělil Vaňkovi, že pokud bude i nadále na svém stanovisku trvat, nemůže telegram odeslat.⁴³ Vaněk ustoupil, a tak byla depeše odeslána ve znění: *„Z příprav, které konají Ota a Zdeněk (Kubiš a Gabčík), a dle místa, kde to zařizují, usuzujeme přes jejich trvalé mlčení, že chystají atentát na H. Tento atentát by asi ničím nepřispěl spojencům, a pro náš národ by měl nedozírné následky. Nejenže by ohrozil naše rukojmí a politické vězně, ale vyžádal by si i tisíce dalších životů, uvrhl by národ do neslýchaného útisku, zároveň by smetl poslední zbytky jakékoli organizace, a tím znemožnil, aby zde ještě něco užitečného bylo vykonáno pro spojence. Prosíme proto, abyste dali příkaz, aby atentát nebyl podniknut.“*⁴⁴

K atentátu na Heydricha došlo 27. 5. 1942. To, čeho se obávali autoři depeše, vyzývající k neuskutečnění atentátu, se stalo realitou. Obrovská vlna perzekucí, která po tomto činu následovala, byla zdrcující. V novinách byly na první straně každý den dlouhé seznamy popravených, i rozhlas hlásil den za dnem jména lidí, kteří zaplatili za svou oddanost národu životem. *„Seděli jsme s úzkostí u rádia a čekali, co hrozného nám zase oznámí. Tiše*

⁴³ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 67-69.

⁴⁴ BRANDES, Detlef. *Češi pod německým protektorátem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Prostor, 1999. ISBN 80-7260-017-6. s. 301.

jsme si opakovali jména známých a přátel, o nichž jsme se dozvěděli, že už nežijí.“⁴⁵ Tak popisuje ony tragické červnové dny Jaroslav Drábek.

Od konce června do konce srpna 1942 zatkl gestapo přes 3000 Čechů, z nichž téměř 1400 bylo odsouzeno k smrti (někteří považují tato čísla za nízka). Většina obětí pocházela z řad Němci nenáviděné inteligence, jednalo se o profesory, inženýry, advokáty atd. Zatčení se nevyhnuly ani osoby, s nimiž parsifalovci velmi blízce spolupracovali. V září se do rukou gestapa dostal Ladislav „Jindra“ Vaněk. Od něho se hitlerovci dozvěděli o depeši odeslané do Londýna. Navíc situaci ještě zkomplikoval fakt, že se v Pardubicích dostalo gestapo do bytu Alfréda Bartoše (zastřelil se při pronásledování gestapem, když se dostal do bezvýchodné situace), kde mj. našlo seznam osob, s nimiž byl v kontaktu⁴⁶, což se týkalo i členů Parsifala.

Někteří parsifalovci byli ohroženi i v souvislosti s jinými skupinami. Například V. Černý se ocitl v přímém ohrožení života po rozbití NRVI (Národní revoluční výbor inteligence), v jehož čele stáli F. Halas, B. Václavek, V. Vančura a právě V. Černý. Osud této skupiny byl velmi tragický. Literární vědec B. Václavek a spisovatel V. Vančura zaplatili za svou odbojovou činnost životem, V. Černý se skrýval téměř rok na Náchodsku.⁴⁷

Období první i druhé heydrichiády bylo pro domácí odboj obrovskou zkouškou, zkouškou hrdinství, oddanosti a důvěry člověka k člověku. Gestapo se snažilo rozbít, či absolutně zničit veškeré skupiny i jednotlivce zapojené do organizování odporu proti hitlerovcům. Je pravda, že ztráty byly velké, ale ti, kteří šťastnou náhodou přežili, pokračovali i nadále ve svém poslání.

⁴⁵ DRÁBEK, Jaroslav. *V časech dobrých i zlých...* 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1992. ISBN 80-206-0365-4. s. 54.

⁴⁶ ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt 1941-1943*. 2. vyd. Praha: Laguna, 2003. ISBN 80-86274-55-1. s. 117.

⁴⁷ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 236, 238.

7. Od podzimu 1942 do konce války

Rok 1942, v důsledku dvou heydrichiád, lze hodnotit jako nejtěžší pro práci v podzemí. Paradoxně však nebo možná právě proto se kontakty mezi lidmi, pracujícími pro odboj, dokonce navazovaly častěji .

Ještě v létě roku 1942 navázala Heidrichova skupina kontakt s budoucí Radou tří. Spojení s K. Veselým-Šteinerem zase předznamenalo prvopočátek budoucího politického ústředí. Ve své pasivně zpravodajské činnosti pokračovala též členka babince E. Brokešová, které začali pomáhat manželé Mainwaldovi⁴⁸, a Heidrich osobně udržoval styky s rodinou Rašínových, kteří byli do odboje zapojeni od jeho vzniku. Díky těmto vztahům se urychlilo obnovení veškeré činnosti podzemních demokratických složek. Podařilo se obnovit spojení se zahraničím, jehož přerušení vzniklo v souvislosti se ztrátou vysílaček. K tomu nejvíce přispělo spojení s P. Zařkem, s nímž už v prvních měsících protektorátu spolupracoval parsifalovec A. Srba, jednalo se o tzv. slovenskou cestu. Zprávy k Heidrichovi směřovaly zejména prostřednictvím paní Pokorné a L. Chmely.⁴⁹

Po znovunavázání kontaktu se zahraničím a obnovení spolupráce vzniklo nové politické ústředí tzv. Přípravný národní revoluční výbor (PRNV). Tento počín byl možná nejdůležitějším krokem po předešlých tragických událostech. V čele PRNV stál šéf činohry Národního divadla Jaroslav Kvapil, bývalý prezident nejvyššího soudu Emil Lány a bývalý ministr zahraničí Kamil Krofta (později zatčen). Vzhledem k vyššímu věku Krofty a Kvapila byl vedením nejvíce zatížen Emil Lány ve spolupráci s Františkem Richtermem. PRNV měl snahu zainteresovat do svých řad jak stranické skupiny (včetně KSČ), tak odboráře. Díky této skutečnosti si PRNV udržel kontinuitu až do konce války. Jeho vznik a práce souvisela s osudy celého domácího odboje, včetně Parsifala.⁵⁰

Koho bych ještě chtěla v rámci PRNV zmínit, byla již vzniklá Rada tří, do jejichž řad patřili Josef Grňa, Vojtěch Luža, Karel Veselý-Šteiner a Josef Robotka. V čele stanul univerzitní profesor Josefa Grňa, bývalý člen PVVZ. Dá se říci, že skupina R3, jak bývá označována, byla souborem polosamostatných skupin, jež operovaly zejména na území

⁴⁸ BROKEŠOVÁ, Ervína. *Ty a já*. 1. vyd. Praha: Československý kompas, 1947. s. 98-99.

⁴⁹ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 91.

⁵⁰ BRANDES, Detlef. *Češi pod německým protektorátem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Prostor, 1999. ISBN 80-7260-017-6. s. 383-384.

Beskyd a mezi Prahou a Domažlicemi. Získala též napojení na výsadkové skupiny shozené v letech 1944 a 1945, jejichž úkolem bylo udržovat spojení s exilovou vládou v Londýně.⁵¹

Hned v prvních měsících roku 1943 se začala rozvíjet pasivně zpravodajská činnost přímo z gestapa, kde pracoval K. J. Beneš. Informace a podrobnější zprávy o výsledcích akce podávala A. Heidrichovi paní Vlasta Pokorná. Heidrich si byl vědom nebezpečí, které mohlo jeho samotného i jeho soukmenovce potkat se zatčením Ladislava „Jindry“ Vaňka se nebezpečí ještě zvýšilo. Vrchol nastal, když se již zmiňovaná depeše objevila v květnu 1943 v pražském tisku.

Během roku 1943 došlo k velkým změnám, jak na domácí, tak na zahraniční frontě. Spojenci začali dominovat nad německou armádou a vítězství v Africe, u Stalingradu, vylovení na Sicílii atd. zapříčinila ústup hitlerovských vojsk. Změny se neděly jen na poli vojenském, ale též politickém. Rozpuštění III. Internacionály podnítilo české demokraty ke snaze o větší spolupráci s KSCČ v domnění, že Rusové ustupují od myšlenky podmanit si státy, které spadnou pod sovětskou sféru vlivu. Jako vyjednaváč mezi komunisty a demokraty byl zvolen V. Černý, jenž měl v této oblasti velké zkušenosti, a jako spojka mezi jednotlivými stranami fungoval J. Palivec. V září 1943, po návratu do Prahy, se Černý sešel s J. Kratochvílem, s nímž se znal již dříve, a kterému důvěřoval i přes jeho členství v komunistické straně.⁵² Jednali spolu o navázání spolupráce v zájmu společného cíle. Kratochvíl předal návrh na spolupráci ÚV KSCČ, kde tento návrh prošel schvalovacím řízením a Kratochvíla zvolili jako zástupce KSCČ v PRNV.⁵³

V rámci PRNV tak pracovali na domácí „frontě“ zástupci všech významnějších politických stran. Je pochopitelné, že se obě strany v některých případech názorově lišily, například ohledně programu „Za svobodu“, k němuž se PRNV přihlásil, se vedla řada diskuzí, nakonec zredukoval svůj program do tzv. Čtyř pražských bodů.⁵⁴ Demokraté hledali cestu, jak nejrychleji porazit hitlerovce, vytvořit si dobré podmínky pro poválečné časy atd., naproti tomu komunisté dávali na první místo zájmy své strany. Je ale důležité, že tyto rozpory nevedly k rozkolu a že se podařilo vytvořit s komunisty ke konci války určitou „koalici“ (Česká národní rada).⁵⁵

⁵¹ LUŽA, Radomír. *V Hitlerově objetí. Kapitoly z českého odboje*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Torst, 2006. ISBN 80-7215-286-6. s. 214.

⁵² ČERNÝ, Václav. *Paměti II (1938-1945). Křik koruny české*. 3. vyd. Brno: nakladatelství Atlantis, 1992. ISBN 80-7108-059-4. s. 317.

⁵³ Tamtéž. s. 318.

⁵⁴ VRABEC, Václav. *Antifašistický odboj. Zmařené naděje*. 2. vyd. Lanškroun: Masarykova dělnická akademie, 1992. ISBN 80-85245-10-8. s. 68.

⁵⁵ BRANDES, Detlef. *Češi pod německým protektorátem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Prostor, 1999. ISBN 80-7260-017-6. s. 388.

Velká řada členů KSČ byla zavražděna gestapem, ale události na východní frontě jim dodávaly sílu. Jak uvedl A. Srba: „*Ted' když se blížil náš den, jediný koncept byl komunistický.*“⁵⁶ S touto skutečností souvisela i jedna ze schůzek parsifalovců, které se oproti jiným schůzkám účastnilo větší množství lidí. Obvykle se diskuze v tak hojném počtu nevedly z důvodu bezpečnosti. Porada se konala v bytě paní V. Pokorné, tedy na jednom z tradičních míst, kde se členové skupiny Parsifal scházeli. Účastnily se osoby z kruhu bývalé Táflrundy, ZAMINI v odboji, Drúzy, nechyběl ani A. Srba a L. Chmela. Mimo organizačních záležitostí souvisejících se zpravodajskou činností, byla na programu právě otázka politická, týkající se Sovětského svazu. Otevřeně před naším tehdejším spojencem varoval zúčastněné R. Jílovský.⁵⁷ Celá skupina se k otázce SSSR a jeho obsazování naší vlasti vyjádřila koncem prosince 1943 a své stanovisko zaslala exilové vládě do Londýna. Obsah textu připouštěl sympatie k Rusku, ale obával se rostoucího vlivu komunismu. V otázce obsazení se členové též sjednotili a došli k závěru, že by mělo Československo využít hlavně vlastních sil, kdyby se tak však nemohlo stát, měly by se sféry vlivu v Československu rozdělit na třetiny mezi státy Velké trojky.⁵⁸ Obavu z přibližujícího se východního spojence nezmenšovala ani existence dohody o vzájemné pomoci a spolupráci mezi Československem a Sovětským svazem, podepsané na konci roku 1943.

Ve stínu toho, co může nastat po válce a co si ne každý připouštěl, pokračovali parsifalovci ve svých každodenních úkolech. V dubnu roku 1944 se jim naskytla možnost více spolupracovat se skupinou gen. Luži, tedy s Radou tří, což vřele uvítali. A. Heidrich se snažil najít skupinu, která by se ideově nejvíce přibližovala skupině Parsifal a právě takového spojence viděl ve skupině R3. Dne 30. dubna 1944 se na Heidrichův popud sešel J. Grňa s L. Chmelou, aby dohodli veškeré podrobnosti týkající se spolupráce mezi těmito dvěma skupinami.⁵⁹ Na této schůzce sdělil dr. Chmela J. Grňovi jméno Heidricha jako vedoucího představitele skupiny. Grňa uvedl jako hlavu organizace sebe, načež se dohodli na „sloučení“ svých skupin s tím, že Grňa předá své politické řízení skupiny v Praze a v Čechách Heidrichovi a nechá si na starosti Moravu. A. Heidrich spatřoval ve sloučení s R3 velké výhody a Grňa k tomu uvedl: „*V Heidrichově skupině jsem viděl pro nás podstatný přínos, a to tím více, že jsme si po ideové stránce naprosto rozuměli.*“⁶⁰ Dalšími body diskuze byl

⁵⁶ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 243.

⁵⁷ Tamtéž. s. 243-244.

⁵⁸ FEIERABEND, Ladislav Karel. *Politické vzpomínky III*. 2. vyd. Brno: Nakladatelství Atlantis, 1994. ISBN 80-7108-091-8. s. 446-448.

⁵⁹ GRŇA, Josef. *Sedm roků na domácí frontě*. 1. vyd. Brno: Nakladatelství Blok, 1968. s. 207.

⁶⁰ GRŇA, Josef. *Sedm roků na domácí frontě*. 1. vyd. Brno: Nakladatelství Blok, 1968. s. 208.

partyzánský odboj, spolupráce při defenzivním o ofenzivním zpravodajství atd., ve všech těchto bodech došlo k oboustranné shodě, stejně jako v otázkách hospodářských opatření po válce, v čemž se názorově rozcházeli s KSČ.⁶¹ Naneštěstí byl Leopold Chmela na začátku června 1944 zatčen gestapem, tudíž nemohla spolupráce mezi oběma muži pokračovat.

Dalším, kdo se dostal do rukou gestapa, byl J. Kratochvíl. V ohrožení se ocitl i další člen protinacistického odboje napojený na Heidrichovu skupinu, kurýr V. Staller, který urychleně odcestoval na Slovensko, aby unikl raziím Tajné státní policie. Stejným směrem jako Staller se odebral i A. Srba. Na Slovensko se vydal těsně před Slovenským národním povstáním a cílem cesty bylo splnit úkol, kterým ho pověřil A. Heidrich.⁶²

Dne 29. srpna 1944 začala německá armáda vojensky okupovat Slovensko v zájmu zásobování východní fronty. Na základě rozkazu bránit se hitlerovcům, vydaného Jánem Goliánem, vypuklo Slovenské povstání.⁶³ Hlavní aktivity skupiny Parsifal směřovaly právě sem, kromě již zmíněných Stallera nebo A. Srby, jehož cesta měla jednorázovou povahu, to byl zejména Vladimír Žikeš.⁶⁴ Ten se po svém odchodu na Slovensko staral o zprávy přicházející z protektorátu i o jejich odezvy. Po vypuknutí povstání informoval své kolegy, co je třeba zničit v případě blížícího se nebezpečí. Ještě významnější je fakt, že se tu sešel s představiteli exilové vlády, což byla po dlouhé době příležitost k přímé výměně názorů mezi členy zahraničního i domácího odboje. Řešily se zejména otázky, jež souvisely se vztahy mezi Východem a Západem, poválečným politickým uspořádáním či dodávkami zbraní ze Západu. Dr. Prokop Drtina, jeden z členů exilové vlády, účastnících se této zahraniční cesty, poznamenává: „*Denně jsme měli politické rozhovory, debaty, spory, jednání v Národní radě i s jejími jednotlivými členy ...*“⁶⁵ Povstání na Slovensku bylo koncem října téhož roku tvrdě potlačeno. Žikeš se po ústupu povstaleckých vojsk vrátil zpět na pohraničí a informoval své kolegy v Čechách o situaci.

Podzim 1944 se nesl v duchu neúspěšného odporu našich východních sousedů. Je třeba zmínit, že Poláci, kteří vyvolali povstání téměř o měsíc dříve než Slováci, dopadli ještě hůře. Varšavské povstání si vyžádalo desetitisíce mrtvých a nespočetně zraněných a město bylo

⁶¹ VESELÝ-ŠTAINER, Karel. *Cestou národního odboje. Bojový vývoj domácího odbojového hnutí v letech 1938-1945*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Sfinx, 1947. s. 262.

⁶² POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 305.

⁶³ JANOVSÝ, Julius. *Dějiny Československé republiky*. Praha.: Nakladatelství S & M, 1994. ISBN 80-9001387-5-6. s. 41.

⁶⁴ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 306.

⁶⁵ DRTINA, Prokop. *Československo můj osud (I)II*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Melantrich, 1991. ISBN 80-7023-102-5. s. 679.

z velké části zničeno. Rusové se v této době dostali až k řece Visle, událostem však jen pasivně přihlíželi.⁶⁶ Tato nečinnost Rudé armády podnítila velkou vlnu nevole v celém světě a vyvolala otázku, zda boj, který spojenci vedou, je opravdu za světovou demokracii nebo jde pouze o mocenské zájmy ve světové poválečné politice.

Na domácí „frontě“ docházelo v druhé polovině roku k velkým raziím. V centru dění těchto perzekucí dostal Zdeněk Němeček, jakožto člen skupiny Parsifal, úkol přesvědčit významného vědce A. Pražáka, aby se postavil do čela českého demokratického odboje. Pražák s tímto návrhem souhlasil, pokud nebude nalezen vhodnější kandidát na tento post a budou-li s jeho jmenováním souhlasit všechny složky PRNV. PRNV byl zátahy gestapa do svých řad velmi rozrušen, ale ve své činnosti pokračoval nadále.⁶⁷

V těchto těžkých podzimních dnech zasáhly perzekuce gestapa vedení R3, padli generál Luža i pplk. Svatoň. Jejich smrt způsobila v R3 obrovský otřes. Kromě dvou vynikajících odbojových pracovníků ztratili antihitlerovci také spojení na sever od Labe.⁶⁸

Ztráty postihly i členy Parsifala. V Černému se zprvu podařilo gestapu uniknout a započal spolu s J. Palivcem poslední fázi odboje. Jakožto zbylí členové užšího kruhu PRNV se snažili seskupit všechny, kteří mohli být ještě nápomocni. Udržovali kontakt s J. Kratochvílem, zástupcem komunistického hnutí, s vládním vojskem a v neposlední řadě s Heidrichovou skupinou. Snahu pokračovat a aktivně se účastnit domácího odboje Černému gestapo překazilo, byl zatčen 11. ledna 1945. Uvědomoval si, že není poslední zatčený z kruhu PRNV. A následovali další: Němeček, Palivec, Jílovský a dokonce i vedoucí celé skupiny A. Heidrich.⁶⁹

Tajné státní policii se naštěstí nepodařilo uvěznit všechny, kteří měli nějaké spojitosti s PRNV, na svobodě tak zůstali i někteří parsifalovci. Jindřich Kolowrat zmizel gestapu v poslední chvíli a odcestoval i s celou rodinou do Podkrkonoší. A. Brabec se po zatčení Z. Němečka a R. Jílovského ukryl na Benešovsko a maskován plnovousem se vydával za lesního dělníka.⁷⁰

V únoru 1945 se vyhnul zatčení i A. Srba. Snažil se pokračovat v protinacistických aktivitách zejména prostřednictvím babince (ten zůstal před gestapáckými raziemi ušetřen).

⁶⁶ ČERNÝ, Václav. *Paměti II (1938-1945). Křik koruny české*. 3. vyd. Brno: nakladatelství Atlantis, 1992. ISBN 80-7108-059-4. s. 350.

⁶⁷ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 312.

⁶⁸ GRŇA, Josef. *Sedm roků na domácí frontě*. 1. vyd. Brno: Nakladatelství Blok, 1968. s. 249-255.

⁶⁹ ČERNÝ, Václav. *Paměti II (1938-1945). Křik koruny české*. 3. vyd. Brno: nakladatelství Atlantis, 1992. ISBN 80-7108-059-4. s. 360.

⁷⁰ ČERNÝ, Václav. *Paměti II (1938-1945). Křik koruny české*. 3. vyd. Brno: nakladatelství Atlantis, 1992. ISBN 80-7108-059-4. s. 317-318.

Zejména díky pasivně zpravodajským službám se dařilo pronikat do zázemí státní policie. J. A. Holman, další z nemnoha šťastlivců, jež nebyli dopadeni, odjel na Slovensko po obdržení varovného motáku od Z. Němečka, který se podařilo propašovat z pankrácké věznice, aby jako vyslanec skupiny Parsifal sdělil prezidentu Benešovi, který se vrátil do vlasti na začátku dubna 1945 a usadil se v již osvobozených Košicích, veškeré vzkazy od odbojářů.⁷¹

Na Slovensku působil skupině Parsifal blízký V. Žikeš a jako třetí zástupce domácího odboje dorazil do Košic také J. Grňa. Ten se snažil prosadit názory České národní rady, jakožto skupiny sdružující veškeré složky domácího odboje. Českou národní radu pokládal za skutečnou vládu, která předá vedení do rukou prezidenta po jeho návratu z exilu⁷². Zpočátku však nechtěl jednat o otázkách politických, ale spíše vojenských a vyžádat zbraně pro možnost odporu proti nepříteli. Prezident Beneš, s nímž se sešel, mu přislíbil, že udělá v této věci vše, co bude v jeho silách. Oba si však byli vědomi toho, že je již zřejmě pozdě na tento krok.⁷³ Co však bylo pro Grňa nemilým překvapením, byl fakt, že kromě sociálně demokratické strany bude obnovena také strana lidová a strana národně socialistická. Toto odporovalo programovému prohlášení, ve kterém se odbojáři staví proti návratu některých prvorepublikových stran.⁷⁴

Během těchto událostí, odehrávajících se v Košicích, vedli zatčení parsifalovci stále statečný boj s nacismem. O půlnoci z 28. na 29. dubna 1945 bylo ve věznici na Pankráci shromážděno pět významných vězňů: A. Heidrich, Z. Němeček, J. Kvapil, dále K. Krofta a I. Dérer. Gestapo je přivedlo do místnosti, ze které se z věznice odjíždělo. Všichni stáli otočeni směrem ke zdi. To, kam pojedou a co je čeká, nevěděli, ale přesvědčení, že je gestapo odveze na Kobylisy, tam je popraví, bylo nejsilnější myšlenkou, která je napadala. Osud se k nim zachoval milostivěji. Tajná státní policie odvezla své vězně na pražskou Jenerálku⁷⁵, o čemž byli informováni až ráno po příjezdu. Dne 30. dubna 1945 začal s vězni vyjednávat dr. Fuchs, šéf politické sekce gestapa, přítomný v průběhu války u výslechů významnějších vězňů. Nejdříve je informoval o postupu komunismu do Evropy a hrozbě krveprolití, ke kterému může v Praze dojít, nakonec apeloval na to, aby obnovili své styky s evropskými

⁷¹ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 318.

⁷² GRŇA, Josef. *Sedm roků na domácí frontě*. 1. vyd. Brno: Nakladatelství Blok, 1968. s. 296.

⁷³ Tamtéž. s. 308.

⁷⁴ Tamtéž. s. 309.

⁷⁵ KRŮTA, Václav. K věznění Arnošta Heidricha na pražské Jenerálce v závěru druhé světové války. In *Československá republika v letech 1918-1948 : s přihlédnutím k životu a dílu velvyslance Arnošta Heidricha (1889-1968) (významného josefovského rodáka)*. Jaroměř: Městské muzeum, 2001 (Paseka). s. 112.

státníky. Všichni zatčení, jak se již během cesty na Jenerálku dohodli, odkázali Fuchse na exilovou vládu. Ty samé požadavky opakoval Fuchs ještě 2. května, ale dostalo se mu stejné odpovědi. Vězni gestapáckým požadavkům vzdorovali i pod tíhou skutečností, že mohou být kdykoli popraveni.⁷⁶

Pražské povstání vypuklo 5. května 1945. Pro zatčené to znamenalo návrat domů. Jak uvedl ve své vzpomínce J. Kratochvíl: „*Nepřišli jsme do rozjásaných ulic. Všude napětí.*“⁷⁷ Téhož dne byl propuštěn i R. Jílovský. Když hitlerovci odešli s bílými prapory z Jenerálky, mohli se vrátit i tamější vězňové. Vrátili se též J. Palivec a V. Černý.⁷⁸

To, co následovalo, bylo snad pro každého z nich obrovským zklamáním. Jína (po návratu z koncentračního tábora), Kolowrat, Heidrich, Palivec, Jílovský, Černý, ti všichni směřovali k sídlu České národní rady v Bartolomějské ulici. Tam již byli přítomni gen. Kutlvašr, předseda A. Pražák a komunista J. Smrkovský. Ten jim oznámil šokující výrok: „*Vaše přítomnost tu není nijak žádoucí. Respektujete kapitalistický svět a dnešní doba vyžaduje nové přístupy.*“⁷⁹ Členem ČNR byl z kruhu parsifalovců zvolen pouze Václav Černý. Toho se postoj rady vůči jeho spolubojovníkům velmi dotýkal. Heidrich, Jílovský i Palivec opouštěli budovu jako nevítaní hosté. Chování těch, kteří se k odboji přidali až na sklonku války, proti těm, kteří nasazovali svůj život a životy svých blízkých od prvních okamžiků, zvěstovalo nevlídný výhled do budoucna. Černý se o svých zkušenostech v ČNR vyjádřil: „*Česká národní rada byla v podstatě podnikem komunistické strany, z iniciativy komunistů vznikla, komunistických členů a jejich souputníků měla naprostou většinu, řízena byla Josefem Smrkovským (...) cílem bylo proměnit národní povstání v sociální revoluci.*“⁸⁰

Dne 12. května 1945 již zvolený komunistický ministr Václav Kopecký zamítl požadavek, který vznesla ČNR po návratu exilových představitelů, jenž se týkal doplnění ČNR o účastníky domácího odboje. ČNR zmizela s politického dění a její likvidace měla později neblahé následky pro mnohé její funkcionáře.⁸¹

Konec války se stal pro členy skupiny A. Heidricha, a nejen pro ně, koncem plným smíšených pocitů. Na jedné straně porážka nepřítele, jehož útoky stály životy miliony lidí,

⁷⁶ KRŮTA, Václav. K věznění Arnošta Heidricha na pražské Jenerálce v závěru druhé světové války. In *Československá republika v letech 1918-1948 : s přihlédnutím k životu a dílu velvyslance Arnošta Heidricha (1889-1968) (významného josefovského rodáka)*. Jaroměř: Městské muzeum, 2001 (Paseka). s 113-114.

⁷⁷ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 328.

⁷⁸ Tamtéž. s. 334-335.

⁷⁹ Tamtéž. s. 334.

⁸⁰ ČERNÝ, Václav. *Paměti II (1938-1945). Křik koruny české*. 3. vyd. Brno: nakladatelství Atlantis, 1992. ISBN 80-7108-059-4. s. 381.

⁸¹ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 337.

na druhé straně vidina toho, čeho se obávali, tedy nástupu komunismu. Na místo hitlerovců tedy pomalu vstupuje údajný hlavní spojenec.

A. Heidrich navázal kontakt s Miladou Horákovou, s níž spolupracoval až do své emigrace. Ta se stále jako členka parlamentní zahraničně-politické komise pokoušela prohlubovat vztahy se Západem, avšak východoevropské i středoevropské státy ztratily pro Západ svůj strategický význam. Po roce 1948 se předtucha M. Horákové se vyplnila, a proto začala organizovat třetí československý odboj.⁸²

⁸² DRTINA, Prokop. *Československo můj osud (II) I. I. vyd.* Praha: Nakladatelství Melantrich, 1992 ISBN 80-7023-114-9. s. 67.

8. Peenemünde

Peenemünde, malé městečko v Německu na pobřeží Baltského moře, se během druhé světové války stalo základnou pro výrobu německých balistických střel V-1 (Vergeltungswaffe) a V-2. Významnou roli sehrálo i v osudu skupiny Parsifal, zejména co se týče její zpravodajské činnosti.

Po obsazení Československa německou armádou v březnu roku 1939 přijížděli do naší vlasti a usazovali se zde mimo vojáků také političtí, hospodářští a administrativní pracovníci. Většina z nich byla členy NSDAP, popřípadě se zastávala hitlerovského režimu. Našly se však i výjimky. S některými z nich se dostal do kontaktu A. Srba jako jeden z vedoucích pracovníků Spolku pro chemickou a hutní výrobu.⁸³

Tento podnik patřil mezi nejvýznamnější v oblasti hutního a chemického průmyslu, zejména co se týče styků v zahraničí. Poté, co pracovníci Spolku pro chemickou a hutní výrobu provedli sanaci ve vysočanské továrně OSSA, což byla jedna z největších továren na výrobu klišu v Československu, která se v době velké hospodářské krize dostala do potíží, nabídl Srba, jakožto vyjednaváč, svým obchodním partnerům její odkup. OSSA byla pobočkou německé firmy Scheidenmandel-Motordwerke, tudíž panovala snaha získat ji do rukou Čechoslováků. Generální ředitel tohoto německého podniku vřele souhlasil, ale předseda správní rady s rozhodnutím svého nadřízeného nesouhlasil. Tím předsedou byl Herman Münch, demokrat, antinacista, člověk, který měl k Československu velmi kladný vztah. Po léta se zabýval studiem novodobých českých dějin a měl styk v českých národohospodářských kruzích.⁸⁴ Münch se obrátil na Srbu s prosbou, aby odkup omezil na 75% procent z podniku, aby mohl i nadále dojíždět do Prahy.

Do představenstva Spolku pro chemickou a hutní výrobu se již v březnu 1939 dostal také Vojtěch Mastný, jež v období první republiky působil jako vyslanec ve Velké Británii, Itálii a Německu. Ten se o spolupráci s Münchem vyjádřil takto: „... *informoval mě za častých svých návštěv v Praze a posiloval přesvědčení o neodvratné porážce Hitlerově spolu však o potřebě ostražitosti a trpělivosti v hájení zájmů národa českého* ...“⁸⁵

Münch se velmi ochotně zapojil do protinacistické činnosti. Kdykoli potřebovali členové podzemí získat nějaké informace, svolala se rada OSSY, což fungovalo jako záminka

⁸³ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 176.

⁸⁴ MASTNÝ, Vojtěch. *Vzpomínky diplomata*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-410-1. s. 167.

⁸⁵ Tamtéž. s 167.

v případě hrozícího nebezpečí.⁸⁶ Svou náklonnost k českému národu vyjádřil Münch i tím, že začal sepisovat rozsáhlé dílo o našich dějinách v období mezi rokem 1800 a první světovou válkou. Obsah knihy, která vyšla v roce 1949 pod názvem *Bömische Tragödie*, konzultoval i se svými novými přáteli.⁸⁷

V roce 1943 vzrostly obavy Spojenců i našeho odboje z informací, které se objevovaly stále častěji, totiž že Hitler má k dispozici zbraň hromadného ničení. O vývoji takovéto zbraně se führer zmínil již v roce 1939. Název Peenemünde se objevil nedlouho po zveřejnění této informace. Špionážní lety však nenaznačovaly, že by se v této oblasti něco podobného dělo. Ani v dubnu 1943, kdy Spojenci poslali nad území ostrova Usedom, kde se městečko nachází, další průzkumný letoun, nezjistili nic významného. Shodou okolností byla ve stejné době odpálena ze základny zkušební raketa, jejíž dolet byl téměř tři sta kilometrů.⁸⁸

V červenci téhož roku se Srba sešel s Heinrichem Richterem-Brohmem, představitelem německých hospodářských kruhů. Poprvé se sešli o měsíc dříve společně s Münchem. První schůzka se dá považovat za seznamovací, Münch i Richter-Brohm se snažili svou konverzací přesvědčit Srbu o tom, že je Richter-Brohm spolehlivý antinacista. Druhá schůzka už se nesla v duchu konkrétních věcí, které chtěl Richter-Brohm Srbovi sdělit. Richter-Brohm přišel s informací, že Německo má k dispozici novou tajnou zbraň, která jim byla prominentním osobám představena v Königsbergu. Dalekonosná střela mohla podle výpovědi Richtera-Brohma zasáhnout pobřeží Velké Británie a její druhá, silnější forma, která ještě zatím není uvedena do provozu, by mohla doletět až na území Spojených států. Středisko výzkumu těchto ničivých střel se nachází v Peenemünde a první využití těchto zbraní proti nepříteli je plánováno na 1. září 1943.⁸⁹

A. Srba zpočátku nevěděl, jak s touto zprávou naložit. Výzkum a výroba takové zbraně trvají i řadu let, tudíž předpokládal, že Spojenci o těchto aktivitách vědí. Napadala ho však i otázka: „A co když ne?“ Byl jsi vědom rizik, která byla spojena s tím, že se tato informace dostane ven, mohlo to ohrozit tisíce českých lidí. Pokud by ale Spojenci neměli o výzkumech v Peenemünde podrobnější informace, byly by oběti na životech mnohem větší

⁸⁶ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 177.

⁸⁷ MASTNÝ, Vojtěch. *Vzpomínky diplomata*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-410-1. s. 167.

⁸⁸ MIDDELBROOK, Martin. *Nálet na Peenemünde*. 1. vyd. Praha: BB art, 2008. ISBN 978-80-7381-336-9. s. 27.

⁸⁹ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 180.

a co víc, síla Německa, která byla vzhledem k situaci na východní frontě značně oslabena, by pravděpodobně opět vzrostla.⁹⁰

Srba tak po dlouhém váhání přistoupil k rozhodnutí dostat tuto informaci do Londýna. Nastaly však další komplikace, jak zprávu doručit. Sám Srba na Slovensko, kam by se za daných okolností okamžitě vydal, odcestovat nemohl, protože byl při svých cestách doprovázen členem gestapa. Přicházeli tak v úvahu L. Chmela a paní Vlasta Pokorná. Oba byli v těchto dnech na dovolené a vzhledem k tomu, že do odpálení raket podle informace od Richtera-Brohma chybělo pouhých šest týdnů, nebylo možné otálet. Srba si pak vzpomněl na Eduarda Vyškovského, redaktora *Hospodářského rozhlasu*, jenž na Srbu několikrát apeloval, aby ho do odbojové činnosti zapojil. Tento plán vyšel a zpráva se tak dostala na místo určení.⁹¹

V noci ze 17. na 18. srpna 1943 uskutečnilo bombardovací velitelství RAF na příkaz Winstona Churchilla operaci Hydra, jejímž cílem bylo zničit základnu v Peenemünde. Akce byla velice rozsáhlá, bombardování se zúčastnilo téměř 600 bombardérů. Část bomb neúmyslně dopadla i na pracovní tábor asi 2,5 km od základny, kde zemřelo přes 500 civilistů, převážně deportovaných Poláků. Následně byla ale základna správně zaměřena a částečně zničena. Díky této operaci se zpomalil vývoj německých raket.⁹² A. Srba se o této akci dozvěděl již 18. 8. z londýnského hlášení.

Němci byli spojeneckým útokem dosti překvapeni, okamžitě započal záťah na vnitřního nepřítel, díky němuž se důvěrné informace dostaly do rukou Spojenců. Objevila se i zpráva, že hitlerovci hledají na území protektorátu „chemika“, který informace předal. Fakt, že mohlo dojít k záměně mezi „chemik“ a „pracovník chemického spolku“, vyvolával v těch, kteří se zapojili do předání informací o Peenemünde, jisté obavy. Stopa nakonec směřovala jinam, takže jim nehrozilo bezprostřední nebezpečí.⁹³ Navíc byl do této informační akce zapojen jen úzký okruh parsifalovců, zejména tedy z bezpečnostních důvodů. Například Z. Němeček a R. Jílovský ve své zprávě do Londýna z 31. 12. 1943 uvedli, že o odplatě novými zbraněmi, které mají Němci údajně k dispozici, se neví nic bližšího.⁹⁴

Na území Československa nikdo nevěděl, jak se věci ohledně Peenemünde vyvíjely. O existenci základny informováni byli. Špionážní snímky získané z průzkumných letů

⁹⁰ POKORNÝ, Jindřich. Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 181-182.

⁹¹ Tamtéž. s. 183.

⁹² MIDDELBROOK, Martin. *Nálet na Peenemünde*. 1. vyd. Praha: BB art, 2008. ISBN 978-80-7381-336-9. s. 5.

⁹³ POKORNÝ, Jindřich. Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 184.

⁹⁴ FEIERABEND, Ladislav Karel. *Politické vzpomínky III*. 2. vyd. Brno: Nakladatelství Atlantis, 1994. ISBN 80-7108-091-8. s. 447.

naznačovaly existenci raket, Britové se však domnívali, že je to pouze německá „lest“, jak je odlákat od něčeho podstatně důležitějšího. Dne 15. července 1943 se konala schůzka představitelů VB, kde se mělo opět prozkoumat, zda je útok na základnu v Peenemünde, tak důležitý. V tuto dobu přišla i Srbova depeše. Jak se po válce ukázalo, sehrála tato informace nemalou roli v rozhodnutí, zda provést operaci HYDRA. Srbovi se později britského poděkování dostalo, ne však veřejně a již jako exulantovi v roce 1951. V souvislosti se základnou v Peenemünde došlo mezi Spojenci k rozkolu. Britové chtěli poslat na základnu své lidi, zatímco Rusové byli proti. V zájmu spojeneckých vztahů se tak více o Peenemünde nemluvilo.⁹⁵

Největší význam Srbovy zprávy spočíval v tom, že žádná jiná informace, kterou Britové o základně obdrželi, neobsahovala konkrétní datum plánovaného útoku. I přesto, že se Spojencům podařilo zasáhnout Peenemünde a zpomalit, tak vývoj, byly střely V1 a V2 odpáleny na jaře a na podzim 1944 a způsobily velké ztráty. Kdyby se jim nepodařilo vývoj na podzim roku 1943 přerušit, mohly být však ztráty mnohokrát vyšší.⁹⁶

⁹⁵ POKORNÝ, Jindřich. Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5 s. 185- 186.

⁹⁶ Tamtéž. s. 187.

9. Parsifalovci

Vybrat z řady jmen ta nejdůležitější je téměř nemožné, skupina fungovala jako celek a pokud by scházel byt' jen jeden článek, mohlo to ohrozit úspěšné plnění veškerých úkolů. Všichni, kteří se na podzemní činnosti podíleli, si zaslouží uznání i obdiv. Přesto bych vybrala některé, jejichž životní příběhy jsou spojovány mnohdy s jinými činnostmi československého kulturního, vědeckého, či politického života.

9.1. Arnošt Heidrich

A. Heidrich, zakladatel a hlavní postava Parsifalu, se narodil 21. 9. 1889 v Josefově. Ještě téhož roku se rodina přestěhovala do Sarajeva (otec byl důstojníkem v rakouské armádě). Zde absolvoval Heidrich srbochorvatské gymnázium a poté pokračoval ve studiích ve Vídni a v Praze. Následně pracoval na pražském místodržitelství. Po 1. světové válce se dostal do služeb ministerstva zahraničních věcí Československé republiky, nejprve jako smluvní úředník. V roce 1921 byl jmenován legačním tajemníkem u Společnosti národů v Ženevě. Pro práci zahraničního tajemníka měl vynikající předpoklady, zejména jazykové, ovládal plyně němčinu, francouzštinu a srbochorvatštinu.

Jednu z nejvýznamnějších etap jeho pracovní kariéry, představuje období mezi lety 1933 – 1939. V této době se stal spolupracovníkem ministra a poté i prezidenta dr. Edvarda Beneše. Zastupoval Československo v mezinárodních jednáních s Polskem, Německem, Rumunskem, Francií i Sovětským svazem. V roce 1936 dokonce vypracoval návrh smlouvy o neútočení mezi tehdy už hitlerovským Německem a ČSR, bohužel k uzavření tohoto paktu nikdy nedošlo.

V dubnu 1938 se tento diplomat dostal na post stálého delegáta Československé republiky u Společnosti národů. V průběhu tohoto roku jednal s představiteli Francie a SSSR o stanoviscích, jaká tyto státy zaujaly vůči hrozícímu konfliktu v Evropě. S velkým zklamáním byl obeznámen, že Francie ani Sovětský svaz nepodpoří ohrožené Československo.

Po podepsání mnichovského diktátu předsedal československé hraniční delegaci (jednalo se o úpravu hranic mezi ČSR a Německem). Na ministerstvu působil až do osudného 15. března 1939 a ačkoli měl možnost odejít do emigrace, zapojil se do domácí odbojové

činnosti a je považován za jednoho z nejvýznamnějších představitelů podzemní činnosti. Ke konci války ho pro spolupráci v odboji gestapo věznilo

Do služeb ministerstva zahraničních věcí se Heidrich vrátil 15. května 1945 na post sekretáře ministerstva. Za své zásluhy v protihitlerovském odboji byl vyznamenán Československým válečným křížem 1939 a Medailí za zásluhy.

V novém úřadu ho opět čekala těžká léta. V červenci roku 1947 se účastnil jednání v Moskvě ohledně přijetí Marshallova plánu, který ČSR přijala. Moskva s tímto stanoviskem nesouhlasila a donutila československou vládu, aby přijetí plánu odvolala. Následoval „vítězný“ únor 1948, což pro vlastence byla další tvrdá rána. Za dosud nevyjasněných okolností zemřel 10. března 1948 Heidrichův kolega a přítel Jan Masaryk, Heidrich byl vyslýchán a dokonce obviněn, že inicioval vraždu ministra zahraničních věcí, což se v závěru nepotvrdilo.

V březnu 1948, na poslední společné schůzce, oznámil Heidrich dr. Benešovi, že hodlá odejít s celou rodinou do exilu. Následně byl pronásledován a jeho dům sřežen, odchod byl tedy nevyhnutelný. Rodina se bez větších problémů za hranice dostala a své útočiště našla ve Spojených státech. Po svém příchodu do USA se odhodlaně zapojil do boje, jehož cílem bylo osvobodit Československo do komunistické nadvlády. Stal se zakládajícím členem Rady svobodného Československa, pomáhal uprchlíkům atd. V 60. letech začal sepsávat své paměti a velmi často se vracel k otázkám Mnichova a únoru 1948, na tyto témata také vystupoval v Hlasu Ameriky a přednášel. Neustále sledoval politický vývoj v Československu a věřil v návrat demokracie v jeho rodné vlasti. Událostí, které se v roce 1968 v Československu udály, ale rozhodně nepřinesly demokratický náboj, toho už se, ale tento významný politik nedomohl, A. Heidrich zemřel ve Washingtonu 12. února 1968.⁹⁷

⁹⁷ MERTLÍKOVÁ, Olga. Diplomát Arnošt Heidrich (1889 – 1968) In *Československá republika v letech 1918-1948 : s přihlédnutím k životu a dílu velvyslance Arnošta Heidricha (1889-1968) (významného josefovského rodáka)*. Jaroměř: Městské muzeum, 2001 (Paseka). s. 8-17.

9. 2. Zdeněk Němeček

Spisovatel a diplomat Zdeněk Němeček se narodil 13. února 1894 v Josefově. Po maturitě na gymnáziu v Hradci Králové studoval exportní akademii ve Vídni (tu však nedokončil) a odbornou praxi získával u firmy Laurin a Klement v Hamburku, Terstu a nakonec v Moskvě. V Moskvě vstoupil po vypuknutí 1. světové války do českého pluku, pozdějšího 1. střeleckého pluku. Zde také absolvoval vyšší vojenskou školu a dosáhl hodnosti praporčíka. Následně byl převelen do ruského armádního 24. pluku a v roce 1917 se připojil k českým legiím. Po návratu do vlasti byl povýšen na nadporučíka ruských legií.

Od roku 1920 působil v nově vzniklém státě na postu úředníka ministerstva školství. Vzhledem k jeho vynikajícím jazykovým schopnostem, domluvil se rusky, německy, francouzsky, italsky, polsky a anglicky, zastával od roku 1922 post konzula v Norimberku. Odtud se dostal v roce 1926 do New Yorku, kde pracoval jako generální konzul. Ze Spojených států směřovaly jeho cesty do Španělska, kde žil až do roku 1939 jako zaměstnanec na velvyslanectví v Madridu.

Do Prahy se vrátil těsně před okupací, v únoru 1939.⁹⁸ Ihned po obsazení Československa se zapojil do odbojové činnosti (viz. výše). Své jazykové schopnosti uplatnil v odboji, často a někdy téměř celé noci odposlouchával zahraniční stanice. Se skupinou Parsifal se sblížil někdy koncem roku 1941 a jeho spolupráce s parsifalovci přetrvala i nadále až do konečné fáze války. Odboje se velmi aktivně účastnil až do 22. 2. 1945, kdy byl zatčen. Krátce po válce (květen 1945) byl pracovníkem ministerstva zahraničí, obdržel Československý válečný kříž 1939 a v roce 1946 byl jmenován řádným členem čtvrté třídy Akademie věd a umění.⁹⁹

Zlom, stejně jako u spousty jeho kolegů, nastal v únoru 1948. Němeček s rodinou emigroval do Kanady, konkrétně do Montrealu. Zde pracoval jako pojišťovací agent. Roku 1951 se stal oficiálním emigrantem v USA a přes 20 let byl zaměstnán v redakci rádia Svobodná Evropa v New Yorku. Zemřel v roce 1957 v Mnichově, náhle na cestě do Jugoslávie, kam byl pozván slovinskými spisovateli.¹⁰⁰

⁹⁸ BRZORÁDOVÁ-NĚMEČKOVÁ, Olga. Můj otec - Zdeněk Němeček. In Ročenka knihovny a muzea v Jaroměři III. Jaroměř: Městská knihovna: Městské muzeum, 1999. s. 46-51.

⁹⁹ MERTLÍKOVÁ, Olga. *Legionář, diplomat a spisovatel Zdeněk Němeček*. Jaroměř: Městské muzeum, 2004. ISBN 80-903131-4-0. s. 5-9.

¹⁰⁰ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 457.

Co se týče Němečka, jako spisovatele, je autorem řady úvah, esejí, divadelních a rozhlasových her, atd. Jeho dílo dosud není zcela zpřístupněno Z těch nejvýznamnějších: Kátinka, Primus Tropicus, NY – zamlženo, atd.¹⁰¹

¹⁰¹ MERTLÍKOVÁ, Olga. *Legionář, diplomat a spisovatel Zdeněk Němeček*. Jaroměř: Městské muzeum, 2004. ISBN 80-903131-4-0. s. 11-22.

9.3. Rudolf Jílovský

Taktěž nositel řádu Československého válečného kříže 1939 se narodil v Kroměříži 1. července 1890 pod jménem Rudolf Klein. Po maturitě na zdejším gymnáziu odešel do Prahy, kde začal studovat techniku. V roce 1909 studia přerušil a jeho životní cesta směřovala úplně do jiných oblastí. Jeho zájmem se stala Červená sedma, kabaret, na jehož vzniku se též podílel. Třebaže jeho jméno není dnes tak známo, ve své době měl stejné renomé jako dnes podstatně známější Karel Hašler. Jeho písně měly v této době obrovský význam, nesly politické myšlenky samostatnosti státu a lidé to z toho vycítili. Dne 28. října 1918 zpíval Vítěznou Madelon a byl oslavován celým davem, shromážděným na Václavském náměstí v Praze.¹⁰²

V roce 1921 se začal věnovat nakladatelské činnosti. Působil v nakladatelstvích Orbis, Aventin a nakonec nakladatelství Fr. Borový. Stal se i nakladatelem svého kolegy a přítele Zdeňka Němečka. Patřil mezi zakládající členy stolního spolku Táflrunda. Od prvopočátku okupace se zapojil do podzemní činnosti a jako první užil krycí název Parsifal. Zde se věnoval zejména aktivnímu zpravodajství a snažil se zabezpečovat nepřetržitý styk se zahraničním odbojem. Dne 22. 2. 1945 byl i se svou ženou Stanislavou zatčen.

Po osvobození republiky se stal ředitelem tiskových podniků Československé strany lidové a jedním z představitelů SNR. Po únoru 1948 byl komunistickým režimem vyloučen z veřejného života. Jméno Rudolfa Jílovského bylo na seznamu lidí nebezpečných pro komunismus. Emigroval v květnu 1948 společně se svou ženou a přítelem Ferdinandem Peroutkou. Na půdě Spojených států pracoval v rozhlasu Svobodná Evropa, zde také roku 1954 zemřel. Za své činy byl in memoriam v roce 2002 odměněn Řádem T. G. Masaryka.¹⁰³

¹⁰² NĚMEČEK, Zdeněk. Portrét člověka. In *Rudolf Jílovský*. New York, 1955. s. 27.

¹⁰³ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 462-464.

9. 4. Prokop Drtina

Prokop Drtina se narodil 13. dubna 1900 v Praze na Smíchově. Byl synem profesora pedagogiky a dějin filosofie na Karlově univerzitě PhDr. Františka Drtiny, blízkého spolupracovníka T. G. Masaryka.¹⁰⁴ Po gymnáziu absolvoval právnickou fakultu na UK. Následně byl přijat k české finanční prokuratuře v Praze, kde působil až do roku 1929. Poté mu bylo nabídnuto místo v Kanceláři prezidenta republiky. Od roku 1936 zastával úřad tajemníka prezidenta republiky dr. Beneše. Po Benešově abdikaci a odchodu do exilové vlády se zapojil do příprav na odbojovém hnutí. Koncem roku 1940 odešel s manželkou do exilu, aby unikl německým perzekucím. Období mezi lety 1940-1945 strávil v Londýně, kde pod pseudonymem Pavel Svatý vystupoval jako komentátor BBC.

Po návratu do vlasti se stal členem předsednictva Národně socialisté strany a poslancem Národního shromáždění, v listopadu 1945 pak ministrem spravedlnosti. Události únorového převratu ho zasáhly natolik, že se 28. 2. 1948 pokusil (neúspěšně) o sebevraždu.¹⁰⁵ Roku 1953, po 5 letech strávených ve vazbě, ho soud odsoudil na 15 let za vlastizradu. Po 7 letech byl však amnestován a pracoval v knihovně Národního technického muzea v Praze. Aktivně se účastnil pražského jara a svou nevoli vůči režimu stvrdil podepsáním Charty 77. JuDr. Prokop Drtina zemřel dne 16. 10. 1980 v Praze.

¹⁰⁴ DRTINA, Prokop. *Československo můj osud (I) I*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Melantrich, 1991. ISBN 80-7023-114-9. s. 9.

¹⁰⁵ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 454.

9. 5. Zdeněk Bořek-Dohalský

Zdeněk hrabě Bořek-Dohalský z Dohalic a na Miletínku se narodil v roce 1900 v Přívozcí u Domažlic. Pocházel z prastarého rodu východočeské šlechty, hrabat Bořků. Po maturitě na malostranském gymnáziu absolvoval pražská práva.¹⁰⁶ Do konce roku 1937 působil jako redaktor v Lidových novinách. Hned po podepsání mnichovské dohody se aktivně zapojil do příprav na protiněmeckém odboji. V roce 1939 se připojil k zástupcům dalších šlechtických rodů, kteří otevřeně vyjádřili nesouhlas s pronásledováním české šlechty, jež se přes veškerý nátlak a hrozby odmítla přihlásit k německému národu.¹⁰⁷ Ve své podzemní práci se pod krycím jménem „Bedrník“ věnoval zejména zprostředkování styku mezi A. Eliášem, E. Benešem a E. Háchou. Roku 1941 byl zatčen gestapem, když objevila jeho depeše v jednom ze sklepů, který patřil v té době již zatčeným antinacistům. Stejně jako Zdeněk se do nacistického vězení dostali i jeho bratři František a Antonín. Antonín byl zavřen v Osvětimi a tento koncentrační tábor se stal jeho konečnou životní stanicí. Františka poslali do Dachau a přesto, že měl tuberkulózu, jako jediný z bratří se dožil konce války.¹⁰⁸ Zdeněk Bořek-Dohalský byl téměř po třech letech věznění popraven 7. 2. 1945 v Terezíně. Za své činy obdržel in memoriam Řád T. G. Masaryka v roce 1992.

¹⁰⁶ ČERNÝ, Václav. *Paměti I (1921-1938)*. 2. vyd. Brno: nakladatelství Atlantis, 1994. ISBN 80-7108-072-1. s. 339.

¹⁰⁷ HAZDRA, Zdeněk a kol. *Mnichov 1938 a česká společnost*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008. ISBN 978-80-87211-06-9. s. 44.

¹⁰⁸ DRÁBEK, Jaroslav. *Z časů dobrých i zlých*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1992. ISBN 80-206-0365-4. s. 73.

9. 6. Karel Bondy

Karel Bondy, původem Žid, se narodil v roce 1906 v Praze. Po studiu práv pracoval jako advokát v soukromé praxi v Karlíně. Zároveň působil v Etickém hnutí českého studentstva, v sociálně demokratické straně a v organizaci YMCA. Bondy spolupracoval v odboji zejména se skupinou PVVZ, které zprostředkoval kontakty s vysoce postavenými osobnostmi (např. s A. Eliášem)¹⁰⁹ V rámci skupiny PVVZ se stal spoluautorem programu Za svobodu a po vzniku ÚVODu se stal zastupitelem z řad výboru. Odboje se aktivně účastnil až do svého zatčení 20. října 1941.¹¹⁰ S dalšími spoluvězni pokračoval dál v činném odporu, ať už pomocí motáky, či jinými prostředky v jejich situaci přístupnými. Ve vyšetřovací vazbě prokázal obrovské hrdinství, když, přes kruté mučení, nevyzradil nic, co by mohlo ohrozit jiné spolubojovníky. Vzhledem ke svému židovskému původu nebyl souzen stejně jako jeho „kolegové“ u Lidového soudu v Drážďanech, ale berlínským senátem, který ho odsoudil k trestu smrti. Karel Bondy byl popraven 22. 1. 1945.¹¹¹

¹⁰⁹ BRANDES, Detlef. Češi pod německým protektorátem. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Prostor, 1999. ISBN 80-7260-017-6. s. 73.

¹¹⁰ SLÁDEK, Oldřich. Zločinná role gestapa. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1986. s. 170.

¹¹¹ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 450.

9. 7. Václav Černý

Tento literární vědec, kritik a překladatel z románských jazyků pochází z Černé v Orlických horách, kde se narodil 26. 3. 1905. Vystudoval lyceum v Dijonu, poté následovalo studium na filosofické fakultě UK, kde v roce 1928 získal doktorát. Od roku 1931 působil na Institut des études slaves v Ženevě.¹¹² Roku 1936 získal docenturu u F. X. Šaldy v oboru románských literatur. Mezi lety 1938-1942 a 1945-1948 řídil Kritický měsíčník a též v něm publikoval (polemiky, literární kritiky, studie atd.). Do protinacistického odbojového hnutí se zapojil krátce po okupaci. V letech 1941-42 byl členem NRVI, poté PRNV. Koncem války byl vězněn a po válce se vrátil na UK, kde roku 1945 získal titul profesor literární historie.

Po roce 1948 byl nucen opustit UK (v letech 1952-53 krátce vězněn). Pracoval jako řadový vědecký pracovník ČSAV, nesměl publikovat, vycházela jen jeho překladová díla. Koncem 60. let se na UK se vrátil, jeho setrvání v tomto ústavu však netrvalo dlouho, když v roce 1969 musel opět odejít. Spolupracoval s disidenty a samizdatovými vydavateli, podepsal Chartu 77. Poslední léta svého života věnoval sepsání memoárů, čímž přinesl mimořádné svědectví o našem národním osudu. Václav Černý zemřel 2. července 1987.¹¹³

Poslednímu členovi, kterého bych zařadila do tohoto výčtu, panu Leopoldu Chmelovi se budu věnovat podrobně v následujících kapitolách.

¹¹² ČERNÝ, Václav. *Paměti I (1921-1938)*. 2. vyd. Brno: nakladatelství Atlantis, 1994 ISBN 80-7108-072-1.

¹¹³ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 450.

10. JuDr. Leopold Chmela

10. 1. Životopis

Leopold Chmela se narodil 29. 10. 1894 v Třebíči. Jeho otec byl obuvníkem a matka pracovala jako tovární dělnice. Pocházel z devíti dětí a jako jediný z potomků Josefa Chmely studoval gymnázium, ostatní vykonávali vesměs dělnická povolání. V roce 1911, kdy se rodina přestěhovala do Brna, on jako jediný zůstal v Třebíči odkázán sám na sebe. Během školního roku vykonával drobné práce, jako například drhnutí podlah apod., za což mu lidé poskytovali jídlo. O prázdninách pak pracoval například v cihelně, na stavbě telefonního a telegrafního spojení nebo na různých terénních úpravách a snažil se ušetřit na počáteční výdaje nového školního roku¹¹⁴. Po maturitě v roce 1913 odešel do Hercegoviny, kde plnil svou vojenskou službu. Zde ho zastihla první světová válka, během níž se aktivně účastnil bojů na Těšínsku a Slovensku¹¹⁵.

V roce 1919, po návratu z války, se oženil s Ludmilou Benešovou, s níž měl dvě děti, dceru Jarmilu (nar. 1920) a syna Radovana (nar. 1929). Byl aktivním důstojníkem československé armády a po absolvování vojenské školy začal v r. 1927 studovat práva na Masarykově univerzitě v Brně, kde získal v roce 1932 vysokoškolský diplom. Studiu se věnoval ještě dva roky se zaměřením na národní hospodářství a mezinárodní právo. Co se týče jeho jazykových schopností, mluvil plyně německy, rusky a částečně anglicky.¹¹⁶

V roce 1934 byl povolán do hlavního štábu v Praze. Zde ho pověřili úkolem zpracovat referát stavu finanční mobilizace státu. Měl tak možnost seznámit se s hospodářskou situací státu a zároveň hledat řešení z hlediska obrany státu. V tomto období také hodně publikoval v „Důstojnických listech“, pražských denících či hospodářských časopisech. Roku 1936 vyšla v blíže nespecifikovaném sborníku jeho stať o ideové fašistické přípravě na válku. V roce 1937 vyšla jeho kniha o válečném hospodářství Třetí říše, v níž se zabýval zejména jeho teoretickými zásadami a aplikací těchto metod na německé hospodářství a hospodářství celé Evropy z hlediska zahraničního obchodu.¹¹⁷ Ještě téhož roku vypracoval návrh na společné hospodářské plánování ve věci obrany státu pro SSSR, Rumunsko, Jugoslávii

¹¹⁴ Národní archiv Praha, fond: Správa Sboru nápravné výchovy, nezpracováno, osobní složka Leopolda Chmely.

¹¹⁵ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 462.

¹¹⁶ Národní archiv Praha, fond: Správa Sboru nápravné výchovy, nezpracováno, osobní složka Leopolda Chmely.

¹¹⁷ CHMELA, Leopold. *Hospodářská okupace Československa. Její metody a důsledky*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1946. s. 5.

a Československo. Návrh obsahoval mimo jiné zásady společného plánování v oblastech průmyslové výroby, zahraničního obchodu a přemístění některých průmyslových odvětví do Sovětského svazu z důvodu zachování bezpečné výroby v době branné pohotovosti. Objevila se zde také myšlenka na zřízení společného hospodářského ústředí. V Československu byl návrh přijat, ale nakonec ztroskotal po nepřijetí v ostatních zemích. Po podepsání mnichovské dohody zažádal Chmela o místo v Národní bance, kam počátkem roku 1939 nastoupil.

Po obsazení Československa a vzniku odbojového hnutí začal na popud tehdy ještě plukovníka Jaroslava Vedrala (Sázavského) spolupracovat se skupinou ON, jeho úkolem bylo shánět potřebné prostředky, zejména tedy valuty pro osoby, které musely nezbytně opustit z důvodu bezpečnosti republiku a odejít do ciziny.¹¹⁸ Zapojil se také k okruhu spolupracovníků generála Eliáše a k sokolské organizaci a v roce 1940 se připojil ke skupině A. Heidricha. Roku 1942 navázal kontakt s moravskými partyzány Sedláčkem, Štajnerem-Veselým a Grňou a až do svého zatčení fungoval jako spojka mezi nimi a Prahou. Během roku 1943 se pokoušel navázat spojení s komunistickou buňkou, toto spojení se ovšem nezdařilo. Ještě téhož roku se seznámil s prof. Vaňkem (Jindrou).¹¹⁹

Za okupace se zúčastnil řady odbojových akcí, z nichž následující dvě považoval za nejdůležitější. První byla jeho aktivní účast na již zmiňovaném odhalení základny v Peenemünde a druhou kontakt A. Heidricha s p. Vaňkem, který on sám zprostředkoval. Od Vaňka se Heidrich dozvěděl o chystaném atentátu na Reinharda Heydricha a zaslal do Londýna dopis, v němž žádal o odvolání této akce, protože předpokládal její následky. Po válce se Chmela od Beneše dozvěděl, že tento dopis (údajně) nikdy neobdržel.

Během války byl Leopold Chmela vyslýchán, zatčen, vězněn za velezradu a 14. dubna 1945 odsouzen k trestu smrti zastřelením. Trest měl být vykonán do 30 dnů, což Chmelu zachránilo. Ve vězení onemocněl a je pravděpodobné, že se toto onemocnění podepsalo na jeho pozdějším zdravotním stavu. Za svou odbojovou činnost získal válečný kříž 1939, medaili za statečnost a medaili za zásluhy.¹²⁰

Po návratu z nacistického vězení se téměř ihned zapojil do politického a hospodářského dění. V obnovené Československé republice zastával místo vrchního ředitele Národní banky. Na tomto postu vytvořil řadu návrhů na obnovu československé ekonomiky, podařilo se mu například prosadit zrušení devizové autonomie, na druhou stranu jeho návrh z listopadu 1945 na škrtnutí všech vázaných vkladů, popřípadě alespoň provést škrty úroků

¹¹⁸ Národní archiv Praha, fond: Správa Sboru nápravné výchovy, nezpracováno, osobní složka Leopolda Chmely.

¹¹⁹ Tamtéž.

¹²⁰ Tamtéž.

z vázaných vkladů, byl zamítnut a proveden až při druhé měnové reformě. V roce 1946 ho vláda jmenovala předsedou Ústřední správy bank. Jakožto předseda ÚSB byl přítomen mnoha zahraničním jednáním v SSSR, ve státech komunistického bloku i ve státech kapitalistických. Měl možnost zúčastnit se jako poradce tehdejšího předsedy KSČ Klementa Gottwalda práce vládní delegace v Moskvě, kde se projednávala celá řada finančních a hospodářských otázek. Téhož roku vydal knihu „Hospodářská okupace Československa“, o jejímž obsahu sám řekl: „*Podrobnější vyličení všeho, co z hospodářského hlediska za tu dobu Němci napáchali, vyplnilo by celé svazky. Proto jsem se ve své práci omezil na stručný popis a charakteristiku vykořisťovacích metod a tendencí, a tyto pak doložil některými zvláště význačnými konkrétními případy. Pokud se týče výše způsobených škod, uvádím pouze cifry potud, pokud je možno jich opřít o číselné podklady. I když jsou to stamiliardy, je to přece jen část všech skutečných škod, které ani odhadem nejsou postižitelné.*

V této souvislosti třeba ještě zdůrazniti skutečnost – o níž se ve své práci jen letmo zmiňuji – že hospodářské škody způsobené nacistickým režimem byly by u nás daleko a daleko větší, kdyby po celou dobu okupace a války nebylo bývalo doma soustavného českého odporu.(...) Metody obrany byly v hospodářství velmi různé dle postavení každého jednotlivce a možností, které se z toho pak podávaly. Byly jiné u dělníka, jiné u úředníka a vedoucího podniku. Úsilí všech bylo však stejné, vedlo ke zmenšení škod, které by Němci způsobili a snižovalo podstatně využívání českých lidí i materiálních pramenů k vedení německé války. Této soustavné snaze také vděčíme, že do jisté míry byla zachována alespoň skrovná základna, na níž budujeme nové hospodářství osvobozené republiky.“¹²¹

Na jednání do Moskvy se dostal i následujícího roku. Zde K. Gottwald zahajoval s A. Mikojanem první rozhovory o dlouholeté smlouvě. Chmela byl účastníkem závěrečných jednání této první pětileté obchodní smlouvy v listopadu 1947.¹²²

Roku 1947 se pracovalo na dohodách a spolupráci i s jinými státy zejména střední a východní Evropy. Chmela připravoval půdu pro zahájení jednání o obchodní smlouvě s Polskem, byl přítomen jak u prvního jednání, tak i závěrečných ve Varšavě v červenci 1947. Později uzavíral jako člen vládní delegace dlouhodobý obchodní kontrakt v Sofii.

V roce 1947 se zhoršil jeho zdravotní stav. Byla mu diagnostikována Buergerova choroba (zánětlivé onemocnění periferních cév končetin). Během služební cesty v Latinské

¹²¹ CHMELA, Leopold. *Hospodářská okupace Československa. Její metody a důsledky*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1946. s. 6-7.

¹²² Národní archiv Praha, fond: Správa Sboru nápravné výchovy, nezpracováno, osobní složka Leopolda Chmely.

Americe v srpnu roku 1947 se nemoc projevila tak, že nebyl schopen chůze a na veškerá jednání musel být převážen. V září téhož roku byl jako zástupce Československa pro zasedání Mezinárodní banky a Mezinárodního měnového fondu vyslán do Washingtonu, kde už musel být urychleně operován. Přes všechna úskalí se podařilo vše dojednat, čímž byl umožněn normální chod zahraničního obchodu mezi Latinskou Amerikou a Československem.¹²³

Během následujících tří let podstoupil další operace, ale jeho stav i přesto neumožňoval plné pracovní nasazení, přesto se ještě v polovině roku 1949 vydal na pracovní cestu do Švýcarska, tentokrát se cílem jeho návštěvy stalo sjednání mimořádného arbitrážního obchodu.¹²⁴ Jeho zdravotní stav se však nadále zhoršoval, proto odešel 1. října 1951 do invalidního důchodu.

Vyhlídky na poklidné stáří po strastiplných okamžicích v době fašistické okupace však vzaly v roce 1955 za své. Režim ho ve vykonstruovaném procesu, jemuž se budu podrobněji věnovat v dalších kapitolách, odsoudil za hospodářské delikty na 6 let do vězení. Z věznic se vrátil v roce 1960 poté, co mu byla část trestu odpuštěna. Dva roky nato zemřel. V roce 1968 byl in memoriam rehabilitován.¹²⁵

¹²³ Národní archiv Praha, fond: Správa Sboru nápravné výchovy, nezpracováno, osobní složka Leopolda Chmely.

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 462.

10. 2. Zatčení, vazba, rozsudek

Jedno z nejtěžších období (ne-li nejtěžší) života Leopolda Chmely lze datovat roky 1954 až 1960. Komunistickému režimu se během několika málo let podařilo udělat výrazné přeměny ve všech odvětvích kulturního života, ať se jednalo o dění ekonomické, sociální, politické, či mocenské. Komunisté vytvořili naprosto jiný žebříček hodnot a staré zásady zatracovali. Jako jeden ze způsobů uskutečňování záměrů politiky komunistického režimu fungovaly politické procesy. Měly specifický a pro komunistickou moc „nenahraditelný“ význam – potrestat, izolovat a popřípadě i odstranit ty, kteří by jejich záměrům překáželi nebo by mohli překážet. Oběti politických procesů pocházely z různých vrstev i skupin.¹²⁶ Obětí komunistických persekucí se stal i Leopold Chmela.

Chmela byl zatčen 27. 10. 1954. K zatčení došlo na jeho chatě na Moravě. Během zatčení však byla provedena prohlídka jeho bytu.¹²⁷ Eskorta ho odvezla do pražské věznice v Ruzyni, kde trávil celou dobu vazby, která trvala bezmála rok, od 28. 10. 1954 do 21. 10. 1955 (toto je délka započítané vazby, z věznice v Praze převezen až 18. 1. 1956). Byl stíhán pro porušení § 3 zákona č. 165/ 46 Sb. (znění zákona viz. příloha č. 5). Pro tento trestný čin byl Leopold Chmela Krajským soudem v Praze uznán 1. 7. 1955 vinným a odsouzen k odnětí svobody na dobu trvání 8 let, tento trest byl rozsudkem Nejvyššího soudu v Praze dne 21. 10. 1955 zrušen a vyměřen nový trest v trvání 6 let, peněžitý trest ve výši 80 000 Kč a ztráta volebního práva na dobu 3 let. Zároveň musel zaplatit náklady vzniklé v průběhu trestního řízení, vyšetřovací vazby i náklady spojené s výkonem trestu (tato suma činila 4810, 60 Kčs). Trestná činnost odsouzeného údajně spočívala v tom, že jako vrchní ředitel Národní banky československé, popřípadě jako druhý místopředseda Likvidačního měnového fondu, od listopadu 1945 do začátku roku 1948 zneužíval své služební postavení, hospodářsky upevňoval kapitalistické zřízení a mařil provádění dekretu č. 91/1945 Sb. o obnově československé měny.¹²⁸ Porušováním tohoto dekretu, zejména protizákonným uvolňováním vázaných vkladů a záměrným zanedbáváním kontroly uvolňovací agendy způsobil značnou škodu tím, že Národní banka, případně pak Likvidační měnový fond v Praze, uvolnili zcela nezákonným způsobem z vázaných vkladů částku téměř 471 milionů korun, při čemž jen na základě přímých (zločinných) pokynů L. Chmely bylo uvolněno téměř 39 milionů korun.

¹²⁶KAPLAN, Karel - PALEČEK, Pavel. *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. 2. vyd. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal, 2008. ISBN 978-80-7364-049-1. s. 46-47.

¹²⁷ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 398-399.

¹²⁸ Národní archiv Praha, fond: Správa Sboru nápravné výchovy, nezpracováno, osobní složka Leopolda Chmely.

Vyšetřovací vazba trvala velice dlouho (v rozporu se zákonem), docházelo během ní k porušování předpisů uzákoněných pro průběh procesů. Vyšetřovatelé vystavovali Leopolda Chmely psychickému nátlaku, užívali násilných vyšetřovacích metod a výhrůžky směřovaly i na adresy členů jeho rodiny. Z vyšetřovací vazby, jak jsem již uvedla, byl převezen 18. 1. 1956 do nápravného zařízení ve Valdicích, kde si měl odpykat zbytek svého trestu.¹²⁹

¹²⁹ Národní archiv Praha, fond: Správa Sboru nápravné výchovy, nezpracováno, osobní složka Leopolda Chmely.

10. 3. Valdice

Zdejší bývalý kartuziánský klášter patří k nejznámějším barokním stavbám ve východních Čechách. V roce 1782 byl na základě josefínských reforem zrušen a vzniklo zde obávané vězení. Během komunistických persekucí patřilo toto nápravné zařízení spolu s Leopoldovem a Mírovem k těm nejobávanějším. Leopold Chmela se do Valdic dostal v lednu 1956. Ve věznici mu bylo přiděleno číslo 1596. Jeho zdravotní stav nedovoloval fyzicky náročnou práci, tudíž byl zařazen na pracoviště Kohinoor na navlékání špendlíků a vlásenek a od září 1957 pracoval v truhlářské dílně jako účetní, zároveň se zapojil do výuky zeměpisu na zdejší osmileté škole pro odsouzené. Co se týkalo jeho pracovní výkonnosti, tak vždy splnil veškeré pracovní závazky, což bylo důležité i z hlediska pozdějšího vývoje jeho trestu.¹³⁰

Styk s rodinou byl během výkonu trestu velmi omezený. Rodina mohla odsouzeného navštěvovat jednou za čtvrt roku. Přítomni mohli být vždy dva členové rodiny a návštěva trvala pouze jednu hodinu. Před Vánocemi 1956 však byly L. Chmelovi zastaveny veškeré výhody (důvody uvedeny níže) a Ludmila Chmelová musela o návštěvu svého manžela požádat, cituji: „*L. Chmelová, prosí tamější velitelství o povolenku k návštěvě svého manžela, z. č. 1596 Leopolda Chmely a o povolení odeslání balíčku k bližícím se svátkům vánočním. Poslední návštěva byla 16. září 1956. Přikládám známku a prosím o příznivé vyřízení.*“¹³¹ Tento dopis poslala L. Chmelová do valdické věznice 9. prosince 1956. Bohužel vedení věznice její žádosti nevyhovělo s odůvodněním, že chování jejího muže v poslední době neodpovídalo stanoveným pravidlům věznice a povolení návštěvy tak připadne až na únor 1957. Příčinou tohoto porušení pravidel, jak je uvedeno v hlášení ke kázeňskému řízení, bylo: „*Jmenovaný (L. Ch.) po ukončení vycházky přešel z ložnice 34 na ložnici 45 pro mléko. Na ložnici č. 45 neměl co dělat, to co provedl jmenovaný je šmejdění po druhých ložnicích. Navrhuji potrestání pro výstrahu druhým odsouzeným.*“¹³² Výsledkem bylo dvouměsíční zastavení veškerých výhod. Ke kázeňskému řízení se dostal již předtím, krátce po svém příjezdu do Valdic. V tomto případě byl za používání spinacích špendlíků na svém prádle, čímž (dle zdroje) ohrožoval zdraví, ba i život (otrava krve) osob pracujících v prádelně, pouze napomenut.

V červenci 1956 požádal L. Chmela o povolení k sepsání žádosti o přezkoumání jeho případu Ústředním výborem KSČ a o povolení k nahlédnutí do soudního rozsudku. Povolení

¹³⁰ Národní archiv Praha, fond: Správa Sboru nápravné výchovy, nezpracováno, osobní složka Leopolda Chmely.

¹³¹ Tamtéž.

¹³² Tamtéž.

dostal a jeho dopis směřoval k rukám prezidenta republiky A. Zápotockého a vedení ÚV KSČ, dopis měl 79 stran a byl rozdělen do pěti částí. V první se vyjadřuje ke svému soudnímu případu, co vedlo k jeho obvinění, a zmiňuje také omyly a chyby, kterých se během své „kariéry“ dopustil.¹³³ V druhé části se věnuje hlavně svému pracovnímu životu po r. 1945 (zahraniční jednání, devizový problém, atd.), ve třetí pak popisuje své střetnutí s členy skupiny Rudolfa Slánského. Obsahem čtvrté části je jeho činnost za okupace a konečně v páté části se zabývá svým osobním životem a politickým profilem.¹³⁴

Koncem září téhož roku zažádal o znovuprojednání Chmelova případu a případnou revizi i jeho právní zástupce Dr. Jan Pacák. V listopadu roku 1956 došlo v rámci jeho trestu k prvnímu ústupku. Jak jsem již uvedla, Chmelův zdravotní stav a pokročilý věk neumožňoval jeho plné nasazení a tudíž byl zařazen do pracovní skupiny, jejíž honorář nedosahoval plné výše. Vzhledem k těmto okolnostem mu byla dlužná částka určená na zaplacení výloh vzniklých během vazebního zadržení tj. 4824, 40 Kč odepsána pro trvalou nedobytnost. V říjnu téhož roku změnil soud stanovisko i k druhé vymáhané částce, tedy k peněžitému trestu vyčíslenému na částku 80 000 Kčs. Bohužel výsledek v této situaci nebyl pro Leopolda Chmela tak příznivý jako v prvním případě. Po vynesení rozsudku, tedy 21. 10. 1955, měla být dlužná částka zaplacená do 15 dnů, což se nestalo. Následovalo exekuční vymáhání, ale vzhledem k faktu, že byl L. Chmela veden jako nemajetný, bylo od vymáhání upuštěno. Naneštěstí byl peněžní trest změněn na trest odnětí svobody na 6 měsíců s tím, že odsouzený může trest odnětí svobody odvrátit, pokud dříve uložený peněžní trest vyrovná.¹³⁵ Chmela, jako důchodce, před svým odsouzením pobíral důchod 600 korun. Po jeho zatčení dostávala manželka pouhých 200 korun měsíčně, tudíž zaplatit tak vysokou částku nebylo možné.¹³⁶

Na začátku roku 1957 se jeho zdravotní stav opět zhoršil. Byl přeložen z III. zdravotní skupiny do IV. Vzhledem k těmto okolnostem podal Chmela (respektive jeho dcera Jarmila) žádost na přerušení trestu. Tato žádost byla však zamítnuta s odůvodněním, že odsouzený sice trpí těžkou chorobou, avšak ústavní lékař uvedl, že pokud se jeho zdravotní stav nezhorší, je tato nemoc léčitelná v ústavech nápravného zařízení. Chmela podal proti tomuto rozsudku stížnost, jeho stav se skutečně zhoršoval, přestože ústavní lékaři vyjadřovali s tímto názorem nesouhlas. Dříve bylo ohnisko nemoci jen na jedné noze, ale postupně se začalo rozšiřovat

¹³³ Národní archiv Praha, fond: Správa Sboru nápravné výchovy, nezpracováno, osobní složka Leopolda Chmely.

¹³⁴ Tamtéž.

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 399.

i na druhou. Krajský soud, jakožto odvolací soud ve věcech trestních, jeho Chmelovu stížnost opět neschválil. Stížnost odsouzeného údajně nebyla opodstatněná, protože dle ústavního řádu mohl předseda senátu přerušit výkon trestu, jestliže odsouzený trpí těžkou chorobou, avšak v případě Leopolda Chmely je jisté, že chorobou trpěl již v době, kdy proti němu bylo vedeno trestní řízení a nemoc nikdo neshledal důvodem pro to, aby odsouzený nebyl schopen vazby.¹³⁷

Rok 1958 přinesl v jeho trestu další pozitivní zvrat. V květnu 1958 se konalo veřejné zasedání, na kterém se projednával návrh na podmíněčné propuštění L. Chmely. Tento návrh Chmela podal v souvislosti s uplynutím poloviny délky trestu. Bohužel v tomto řízení ještě neuspěl. Soud na základě posudku a zejména na základě trestních spisů dospěl k závěru, že podmíněčné propuštění není možné, neboť stupeň společenské nebezpečnosti odsouzeného byl velmi značný. Naštěstí se toto rozhodnutí nedotýkalo současně probíhající žádosti o amnestii, kterou ještě v prosinci předcházejícího roku. Jednalo se o amnestii presidenta republiky ze dne 1. 12. 1957 čl. VI, kdy měly být předloženy návrhy na prominutí nebo zmírnění trestu pro osoby mj. starší 60 let (u mužů, 55 u žen).¹³⁸ V tomto případě už dr. Pacák sdělil Chmelovi příznivější výsledek. K úplnému prominutí trestu nedošlo, ale byl snížen o jeden rok a současně zrušen o náhradní trest v trvání 6 měsíců, jež soud stanovil pro případ nedobytnosti uloženého peněžitého trestu.¹³⁹

Následující rok byl posledním, který Leopold Chmela strávil ve valdickém nápravném zařízení. V květnu roku 1959 opět podal opět žádost na podmíněčné propuštění. Posudek k němu vydaný byl pro Chmelu velmi příznivý, vedení valtické věznice doporučilo přerušení jeho trestu, zejména ze zdravotních důvodů.

V září 1959 mu byl trest přerušen na dobu léčení. Musel podepsat prohlášení, ve kterém se zavazuje, že zachová naprostou mlčenlivost o všem, co se během výkonu svého trestu dozvěděl. 20. 6. 1960 byl zbytek jeho trestu prominut díky amnestii z 9. 5. 1960. Jak jsem již uvedla, dva roky po propuštění zemřel a v roce 1968 byl in memoriam rehabilitován.¹⁴⁰

¹³⁷ Národní archiv Praha, fond: Správa Sboru nápravné výchovy, nezpracováno, osobní složka Leopolda Chmely.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 462.

11. Závěr

Předpoklady pro vznik protinacistického odboje se utvářely již po osamostatnění Československa v roce 1918. Lidé byli hrdí na svůj národ a na to, že se jim podařilo vymanit se z područí Rakousko-uherské monarchie. To, co následovalo ve třicátých letech, mnohé šokovalo a nehodlali se smířit s faktem, že by opět spadali pod sféru vlivu jiného národa. Stejně jako mnozí další chtěli proti těmto skutečnostem bojovat i členové Parsifala.

Arnošt Heidrich kolem sebe shromáždil řadu spolehlivých lidí, kteří si navzájem pomáhali, spolupracovali a nezdali se, což v těžké době nebylo samozřejmostí. Do úzkého kruhu parsifalovců patřili významní diplomaté, zejména z ministerstva zahraničních věcí, dále nakladatelé, režiséři atd. Jejich práce zasahovala do všech oblastí podzemní činnosti na území protektorátu i mimo něj. Parsifalovcům byly přiděleny i některé zvláštní úkoly, k nimž patřilo například finanční zajištění rodin zatčených spolupracovníků.

Vzhledem k tomu, že odboj fungoval jako celek a nelze uvádět jednu skupinu, aniž bychom se nedotkli další, docházelo v průběhu válečných let k řadě závažných komplikací. Ty byly způsobeny zatýkáním v jiných skupinách, čímž se přerušoval kontakt a následná spolupráce. Přesto se vždy podařilo spojení opět navázat a pokračovat v nelehkém boji. Parsifalovcům se podařilo realizovat některé kroky, které vedly k poškození promyšlené nepřátelské strategie. K těm nejvýznamnějším patří počiny okolo vojenské základny v Peenemünde, díky nimž se spojenci rozhodli základnu bombardovat, což se po skončení války ukázalo jako poměrně zásadní.

Také je třeba zmínit, že práce v odboji nebyla jen záležitostí mužů. Ženy sehrály v této válce stejně důležitou roli. Ženy nepadaly tak často do podezření jako muži, proto v okamžiku, kdy v důsledku ohrožení nemohli muži aktivně pracovat, či byli zatčeni nebo dokonce popraveni, nastupovaly na jejich místo právě ony.

Díky dobré spolupráci se členům skupiny Parsifal dařilo velmi dlouho vyhýbat nelítostným nástrahám nacistických vězení, přesto se jim nevyhnulo zcela. V únoru roku 1945 bylo jádro Parsifalu v čele s Arnoštem Heidrichem pozatýkáno. Brzký konec války je však zachránil.

Mezi zatčenými členy Parsifala byl i Leopold Chmela, jenž se však dostal do vězení již v červnu 1944. Tento advokát se k parsifalovcům připojil po první heydrichiádě, když až do té doby spolupracoval zejména se skupinou Obrana národa. Ačkoli prošel nacistickým vězením, nejtěžší zkouška na něj teprve čekala. Leopold Chmela se po válce stal předsedou Národní banky československé, tudíž měl možnost zasahovat do věcí týkajících se budoucího

hospodářského i politického dění. Po roce 1948 došlo, jak je známo, k radikálním politickým i společenským změnám. Lidé, prosazující demokracii, ti, kteří za ni bojovali na domácí a zahraniční frontě druhé světové války, se pro nový komunistický režim stali nebezpečnými. Mezi ně patřil i Leopold Chmela. Ve vykonstruovaném procesu v roce 1955 ho soud poslal na 6 let do nápravného zařízení. Na otázku, proč tohle utrpení pro lidi, kteří se na nepevných základech snažili Československo vybudovat, přišla jasná odpověď: „Právě, že jste dělali moc dobře ten odboj za války, mohli byste ho dělat i později“¹⁴¹.

Stejně jako téma druhého protinacistického odboje, tak i téma politických procesů v padesátých letech minulého století je často zpracováváno v množství publikací, jsou však stále oblasti, o kterých jsou v naší literatuře jen malé zmínky. Snažila jsem se začlenit skupinu Parsifal do celku, který představovalo odbojové hnutí v Protektorátu Čechy a Morava a na osudu Leopolda Chmely ukázat, že i ti, jejichž jména nenajdeme v žádné učebnici dějepisu, výrazně napomohli osvobození Československa od nacismu, za což však paradoxně pykali v komunistických věznicích, a proto by na ně nemělo být zapomínáno.

¹⁴¹ POKORNÝ, Jindřich. Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5. s. 400

RESUMÉ

Die Widerstandsgruppe „Parsifal“ begann sich schon vor dem Krieg im Jahre 1938 zu bilden - damals wurde sie unter dem Namen „ZAMINI v odboji“ bekannt. Für den Gründer wird der Diplomat Arnošt Heidrich gehalten, dem es gelungen ist um sich eine Reihe von zuverlässigen Menschen zu versammeln. Sie haben sich gegenseitig geholfen und zusammengearbeitet und keiner von ihnen hat Verrat geübt, was in dieser schweren Zeit gar nicht selbstverständlich war. Zu dem engen Kreis der Parsifal-Gruppe haben bedeutende Diplomaten, besonders vom Außenministerium (K. Krofta, Z. Němeček) gehört, weiter dann Herausgeber, Regisseure (J. A. Holman) usw.

Ihre Arbeit hat alle Bereiche der illegalen Tätigkeit nicht nur auf dem Protektoratgebiet, sondern auch im Ausland einbezogen.

Dieser Gruppe wurden auch einige besondere Aufgaben zugeteilt, zu denen z.B. die finanzielle Absicherung der Familien gehörte, deren Mitglieder verhaftet wurden. Außerdem ist es auch gelungen, solche Schritte zu realisieren, die zum Verletzen der präzisen feindlichen Strategie geführt haben. Zu den bedeutendsten Taten gehören diejenige, die zum Bombenflugangriff der Basis in Peenemünde beigetragen haben, was nach dem Kriegsende ziemlich hoch geschätzt wurde. Im Zusammenhang mit dieser Aktion hat die Parsifal-Gruppe auch die Anerkennung von der Seite der britischen Regierung gefunden.

Eine sehr wichtige Rolle im Rahmen dieser Gruppe haben auch Frauen und ihre sog. „Frauentreffen“ gespielt. Ihre Beziehungen waren sehr eng u.a. dank gemeinsamer Interessen, Verwandtschaftsbeziehungen, politischer Ansichten und Arbeit ihrer Ehemänner. Auf Frauen wurde nämlich nicht so oft Verdacht wie auf Männer aufgekommen. Nachdem die Männer verhaftet oder sogar hingerichtet worden waren, kam ihre Gelegenheit, sie auf ihrem Post zu ersetzen. Dank dieser guten Zusammenarbeit ist die Gruppe sehr lange Nachstellungen des unbarmherzigen Nazifeindes entgangen, obwohl es auch mit Verlusten zu rechnen war. Erst im Februar 1945 wurde Parsifal-Gruppenkern einschließlich Arnošt Heidrich verhaftet. Das kommende Kriegsende hat ihn jedoch gerettet.

Unter den Verhafteten war u.a. auch Leopold Chmela, der schon im Juni 1944 arrestiert wurde. Dieser Rechtsanwalt hat sich der Parsifal-Gruppe nach der sog. Heydrichiade angeschlossen, vor diesem Zeitraum war er bereits in der Organisation „Obrana národa“ tätig. Obwohl er welche Zeit im Nazikerker verbracht hat, hatte er die schwerste Lebensperiode noch vor sich.

Er wurde nach dem Zweiten Weltkrieg zum Vorsitzenden der Tschechoslowakischen Nationalbank und hatte also eine gute Möglichkeit, die künftigen wirtschaftlichen und politischen Ereignisse zu beeinflussen. Nach dem Jahre 1948 ist es aber zu radikalen politischen und gesellschaftlichen Veränderungen gekommen und diese Menschen, die demokratischen Prinzipien durchsetzen wollten oder dafür während des Zweiten Weltkrieges sogar an der heimischen oder ausländischen Front gekämpft hatten, waren plötzlich für das neue Regime gefährlich. Unter ihnen hat sich auch Leopold Chmela gefunden. Im ausgeklügelten Prozess wurde er im Jahre 1955 vom Gericht zur Freiheitsstrafe von sechs Jahren verurteilt.

PŘÍLOHY

1. II kopie rozkazu k zatčení	61
2. Popis L. Chmely sepsaný krátce po jeho zatčení	62
3. Příkaz k výkonu trestu	63
4. Dopis L. Chmely psaný ve valdické věznici, adresovaný jeho ženě	64
5. Znění zákona 165/46 Sb.	65
(Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé, Praha: Státní tiskárna, 1946-1959)	
6. Otisky prstů L. Chmely	66

Ministerstvo vnitra
(město, kde byl rozkaz vydán)

700/857

Dne 26.10.1954

II. kopie rozkazu k zatčení

ČM/6-0313/50-54

náčelník oddělení

(hodnost, jméno, komu je rozkaz dáván)

na základě návrhu na zatčení, učiněného IV. správou MV

dne 25.10.1954

a potvrzeného

náměstkem ministra vnitra

(postavení potvrzujícího návrh)

195

zatkněte :

Příjmení, jméno C h m e l Leopold Dr.

jméno za svobodna

nar. 29.10.1894

kde Třebíč

stát. přísl. čsl.

národnosti česká

třídní původ

zaměstnání důchodce

bydliště Praha-Dejvice, Čínská č. 18, okres

a proveďte u něho osobní prohlídku. Domovní prohlídku proveďte

v jeho bytě

zatčeného dodejte do věznice v správy vyšetřování v Ruzyni

s jeho osobními věcmi.

J. M. Kolář
velitel
(hodnost, jméno, podpis)

S H M E L A			
Leopold			
Třebíč	Třebíč	29.10.1894	
Josef	Františka	Velebová	
česká		řia.kat.	
Ludmila	ČSR.	ženatý	
Praha 6, Čínská č.18	Benešová	důchodce	
úředník nár.banky			
uneverzita práv.fakulta Brno			
Praha 6, Čínská č.18.			
Ludmila Čimelová, Praha 6, Čínská č.18			
Melka/ Pavel Vodehnal, Praha 6, ul. Jugoslávských Partyzánů čp.680 znaný.			
175	80		
zavalité konstrukce.			
podlouhlý, plný, profil přímý.			
kaštanové, rýžní prořezivěle, vysoké kouty sčs.do zedě.			
vysoké, široké, profil šikmý.			
obloukovité, široké, dlouhé, blisko sebe			
modré, normální.			
třiaranny, lalůček volný.			
prostřední, přímý, zákl.dolů skloněná.			
holen			
malá, souměrné, koutky směřují dolů. str.po 2.kor.č.kor			
na hoře na lev.str.chybí 1 zub.dole na levé i pravé			
prostřední velikosti, profil kolmý u prostřed dčlek			
č.obuvi #2, XXXXX Bürgerova nemoc			
chůze pomalá držení těla přímé.			
Německy, Rusky, část.Anglicky			
jízva na břichu kolmo přes pupek po třech operac			
pupeční kyly, na levé str.břicha od levého boku 8			
dolu od středu břicha jízva dl.30 cm.			
na pravem stěně jízva dl.ssi 5 cm.			
700		25.listopadu 1954.	
Věznice č.1.Praha			

Vězeňci č. 1
v Praze.

Vězeňská kniha
Datum: 12. 12. 1955
Č. 102-3630/10-45

SKPt 51/55.
Příkaz, aby trest byl vykonán.

Provoz. č. 10. 1894 v. Třebíží..... trest nastoupen 1. 7. 1955.....
odvolan rozsudkem krajského soudu v Praze ze dne 1. 7. 1955..... 8j. 1. T. 19/55.....
rozhodnutím nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 1955..... 8j. 5 To 145/55.....
§§ 3/1. 46k. 8. 165/46. 9b.....

o nastoupení trestu vyznamenán k 8j.
Vězeňská č. 1. Praha, dne 24. prosince 1955
Vězeňice č. 1 Praha
/: datum a podpis velitele UNZ/

trestu odnětí svobody na 6 / šest / let
započtením vazby 28. 10. 1954 12 hod.
21. 10. 1955 12 hod.

Všichni /: četná peněz:/, které odsouzené/mu/ patřily v den vynesení rozsudku,
t. j. a jsou v tamní uschově, buďtěž, s výjimkou obě oděvu, obvi, prádla, příp. snub. prstenu, naslány
ONV - fin. odb.
V
k 8j. -

jakžto součást propadlého jmění odsouzené/ho/.

Pro odpykání trestu budiž propuštěn na svobodu - dodán.
Praha 24. prosince 1955.

o nastoupení trestu budiž vyznamenán HS-MV v Praze
8j. B/4. - V. - 16152/55.....

Ná čelník:
r. a. *Vězeňská č. 1. Praha*

trestným činem projevil nepřátelství lid. dem. řádu.
Krajská prokuratura v Praze I.,
dne 7. 12. 1955.
Krajský prokurátor:
v zast.: Dr. Prokop v. r.

za správnost vyhotovení
řed. úřad. předání:
Prokop

KRAJSKÁ PROKURATURA PRAHA

stolice/

die Instrukce MS č. 61/99-SOBR

... 1957/10 Leto Ch...
... 1957/10 Leto Ch...

10. 10. 1957

Václavice 8/11. 1957

Moje nejmilější dítka,
 děkuji ti mnohokrát za návštěvu Tvoji
 a Radka. Jen si říji, když se v předstihu
 dostáváš domů. Předtím jsem 3/11. 1957
 na svém zprávkovém zedělost s odvoláním
 na odst. VI. s a m. 1. a 2. uvedl jsem,
 že příslušní lidé zprávkem / Dívky,
 Radka a OVI. Dívka předtím Ty.
 Budeš také lastava a zjedná, aby z toho
 byla jasno postupem moje téžte' a
 nejlepší: telni' chouti. Když jsem moje
 zedělost jista nebyly, budu tiše zprávkem
 příslušit zjedělost' zedělost' s odvoláním
 na moje zedělost 3 3/11. 1957.

Budeš se snažit postat všem
 malý vením' kabit / kabit' se
 stannit' pro svornice a pro Vč. před
 Kdny. Jinnat' dítka je malý pydrny,
 Kdny' opělyji. Vyprávěním s' se Kdny,
 Mátin' a ste' v malý, Radka malý
 z dravím, Těle' mal' nejchytji'
 bledem a jsem

Váš Pátek.

Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé

Částka 69.

Vydána dne 12. srpna 1946.

Cena Kčs 1.—

OBSAH:

(165. a 166.) 165. Zákon o trestní ochraně národních podniků, znárodněných podniků a podniků pod národní správou. — 166. Zákon, jímž se mění a doplňují trestní řády.

165.

Zákon

ze dne 18. července 1946

o trestní ochraně národních podniků, znárodněných podniků a podniků pod národní správou.

Ústavodárné Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

§ 1.

(1) Zlomyslné poškození budov, zařízení, strojů, nářadí nebo jiných věcí, jichž se užívá k provozu národního podniku, znárodněného podniku nebo podniku pod národní správou, předsevzaté v úmyslu zmařit, ztížit nebo ohrozit jeho provoz, trestá se jakožto zločin, nehledíc k výši škody, těžkým žalářem (káznicí) od 1 do 5 let a podle velikosti zlomyslnosti a nebezpečnosti až i do 10 let.

(2) Vzešel-li však z poškození skutečně úraz na zdraví, bezpečnosti těla nebo majetková škoda většího rozsahu, buď těž vinníci potrestání těžkým žalářem (káznicí) od 10 do 20 let, a za okolností zvláště přitěžujících doživotním těžkým žalářem (káznicí) Nastala-li z takového poškození smrt člověka a mohli-li to pachatel předvídati, buď potrestán smrtí.

(3) Odsoudí-li soud pro zločin v odstavci 1 neb 2 uvedený, vysloví zároveň, že jmění odsouzeného propadá zcela neb zčásti ve prospěch státu.

§ 2.

(1) Kdo se hrubou nedbalostí dopustí poškození na budovách, zařízeních, strojích, nářadí nebo jiných věcech, jichž se užívá k provozu národního podniku, znárodněného podniku nebo podniku pod národní správou, za okolností, z nichž pachatel mohl seznati, že provoz podniku může být zmařen, ztížen nebo ohrožen, bude potrestán pro přečin tuhým vězením od 6 měsíců do 2 roků.

(2) Byl-li čin spáchán za okolností zvláště nebezpečných, nebo byla-li jím způsobena vážná škoda na zdraví člověka, buď vinník potrestán tuhým vězením od 1 roku do 3 let; byla-li však

způsobena smrt člověka, tuhým vězením do 5 let.

§ 3.

(1) Kdo se úmyslně dopustí jiného jednání směřujícího k tomu, aby provoz národního podniku, znárodněného podniku nebo podniku pod národní správou zmařil, ztížil nebo ohrozil, nebo v téže úmyslu zanedbá povinnosti, které má při provozu podniku, bude potrestán pro zločin těžkým žalářem (káznicí) od 1 do 5 let. Byla-li takovým jednáním způsobena značná škoda, buď potrestán těžkým žalářem (káznicí) od 5 do 10 let. Vedle trestu na svobodě může být uložen peněžitý trest do 5 milionů Kčs.

(2) Spáchal-li vinník takový čin z hrubé nedbalosti za okolností, z nichž mohl seznati, že provoz podniku může být zmařen, ztížen nebo ohrožen a byla-li takovým činem způsobena škoda, potrestá se pro přečin tuhým vězením od 1 měsíce do 1 roku. Vedle trestu na svobodě může být uložen peněžitý trest do 1 milionu Kčs.

§ 4.

Odsoudí-li soud pro zločin, uvedený v § 1 a 3, odst. 1, vysloví v oboru působnosti trestního zákona čl. V/1878 zároveň ztrátu úřadu a dočasné odnětí politických práv.

§ 5.

Za trestný čin podle tohoto zákona nelze považovati stávkou.

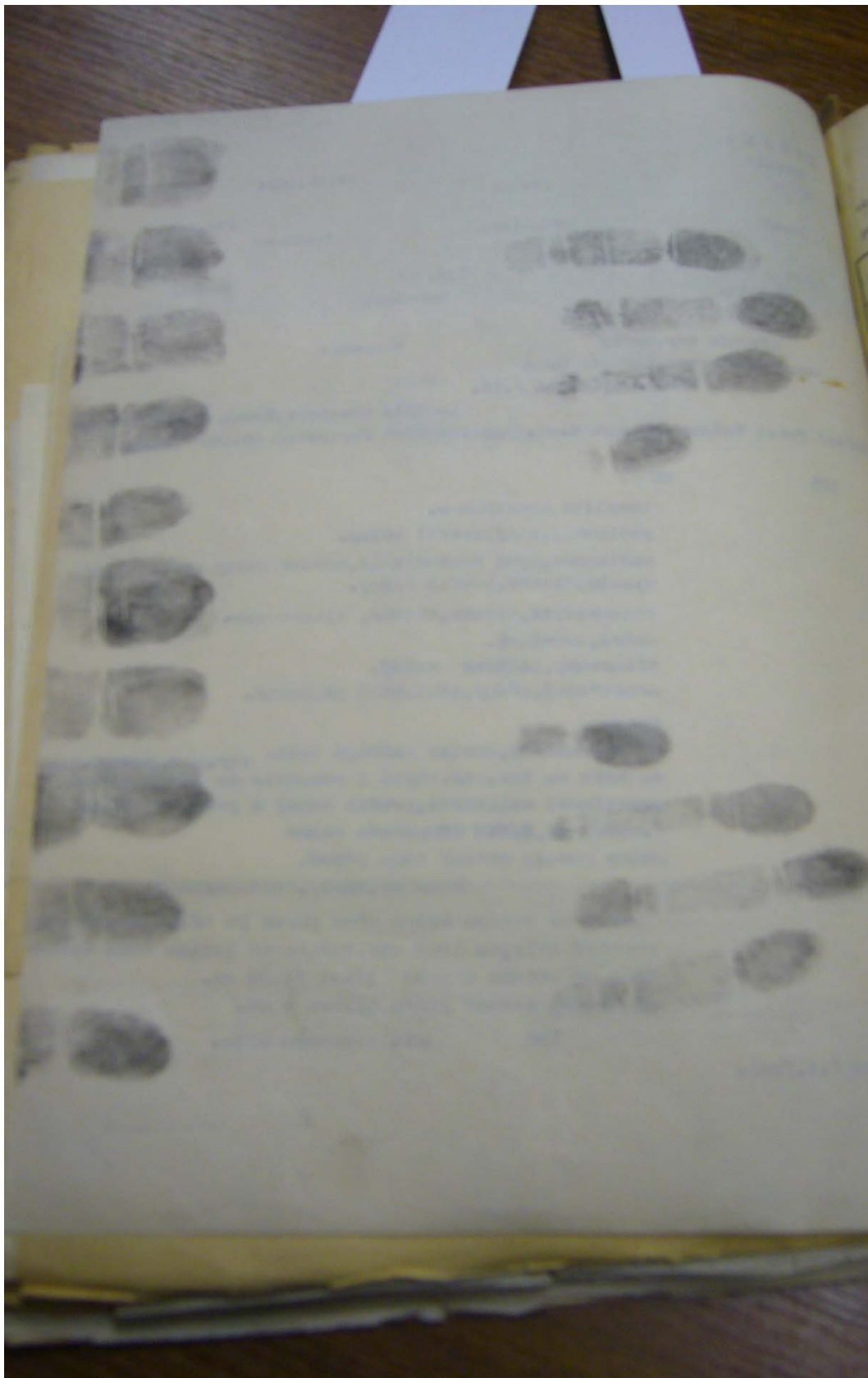
§ 6.

Zvláště přitěžující okolností je, spáchala-li trestný čin podle tohoto zákona osoba odpovědná za správu nebo vedení národního podniku, znárodněného podniku nebo podniku pod národní správou.

§ 7

Tento zákon nabývá účinnosti dnem vyhlášení. Provede jej ministr spravedlnosti po dohodě s příslušnými členy vlády

Dr. Beneš v. r.
Dr. Zenkl v. r.
Dr. Drtina v. r.

- BENEŠ, Edvard. *Mnichovské dny*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Naše vojsko, 2003. ISBN 80-206-0673-4.
- BRANDES, Detlef. *Češi pod německým protektorátem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Prostor, 1999. ISBN 80-7260-017-6.
- BROKEŠOVÁ, Ervína. *Ty a já*. 1. vyd. Praha: Československý kompas, 1947.
- BRZORÁDOVÁ-NĚMEČKOVÁ, Olga. *Můj otec - Zdeněk Němeček*. In *Ročenka knihovny a muzea v Jaroměři III*. Jaroměř: Městská knihovna: Městské muzeum, 1999.
- ČAPEK, Karel. *Hovory s T. G. Masarykem*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1990. ISBN 80-202-0170-X.
- ČEJKA, Eduard. *Československý odboj na Západě (1939 – 1945)*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Mladá fronta, 1997. ISBN 80-204-0609-3.
- ČERNÝ, Václav. *Paměti I (1921-1938)*. 2. vyd. Brno: nakladatelství Atlantis, 1994. ISBN 80-7108-072-1.
- ČERNÝ, Václav. *Paměti II. Křik koruny české 1938-1945*. 3. vyd. Brno: nakladatelství Atlantis, 1992. ISBN 80-7108-059-4.
- ČERNÝ, Václav. *Paměti III. (1945-1972)*. 2. vyd. Brno: nakladatelství Atlantis, 1992. ISBN 80-7108-036-5.
- ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt 1939-1941*. 2. vyd. Praha: Laguna, 2008. ISBN 978-8086274-80-5.
- ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt 1941-1943*. 2. vyd. Praha: Laguna, 2003. ISBN 80-86274-55-1.
- ČVANČARA, Jaroslav. *Někomu život, někomu smrt 1943-1945*. 2. vyd. Praha: Laguna, 2003. ISBN 80-86274-55-1.
- DRÁBEK, Jaroslav. *Z časů dobrých i zlých*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1992. ISBN 80-206-0365-4.
- DRTINA, Prokop. *Československo můj osud (I)I*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Melantrich, 1991. ISBN 80-7023-114-9.
- DRTINA, Prokop. *Československo můj osud (I)II*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Melantrich, 1991. ISBN 80-7023-102-5.
- DRTINA, Prokop. *Československo můj osud (II)I*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Melantrich, 1992. ISBN 80-7023-114-9.
- DRTINA, Prokop. *Československo můj osud (II)II*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Melantrich, 1992. ISBN 80-7023-114-9.

- FEIERABEND, Ladislav Karel. *Politické vzpomínky I.* 2. vyd. Brno: Nakladatelství Atlantis, 1994. ISBN 80-7108-071-3.
- FEIERABEND, Ladislav Karel. *Politické vzpomínky II.* 2. vyd. Brno: Nakladatelství Atlantis, 1994. ISBN 80-7108-092-6.
- FEIERABEND, Ladislav Karel. *Politické vzpomínky III.* 2. vyd. Brno: Nakladatelství Atlantis, 1994. ISBN 80-7108-091-8.
- GEBHART, Jan; KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí koruny české 1938 – 1945.* Svazek XV, a Praha: Nakladatelství Paseka, 2006. ISBN 80-7185-582-0.
- GEBHART, Jan; KUKLÍK, Jan. *Velké dějiny zemí koruny české 1938 – 1945.* Svazek XV, b Praha: Nakladatelství Paseka, 2006. ISBN: 978-80-7185-835-5.
- GEBHART, Jan; KUKLÍK, Jan; KOUTEK, Jaroslav. *Na frontách tajné války.* 1. vyd. Praha: Panorama, 1989.
- GRŇA, Josef. *Sedm roků na domácí frontě.* 1. vyd. Brno: Nakladatelství Blok, 1968.
- HAZDRA, Zdeněk a kol. *Mnichov 1938 a česká společnost.* Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2008. ISBN 978-80-87211-06-9.
- HAZDRA, Zdeněk. *Česká společnost od Mnichova k válce.* 1. vyd. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2009. ISBN 978-80-87211-20-5.
- HEIDRICH, Arnošt. *Hrstka vzpomínek.* In *Rudolf Jilovský.* New York, 1955.
- IRVING, David. *Tajné zbraně.* 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1969.
- HERBEN, Jan a kol. *Masaryk osvoboditel.* Praha: Ministerstvo školství a národní osvěty, 1920.
- KAPLAN, Karel - PALEČEK, Pavel. *Komunistický režim a politické procesy v Československu.* 2. vyd. Brno: Nakladatelství Barrister & Principal, 2008. ISBN 978-80-7364-049-1.
- KLICPEROVÁ-BAKER, Martina - FEIERABEND, Ivo. *Demokratická kultura v České republice. Občanská kultura, étos a vlastenectví ze srovnávacího pohledu.* Praha: Nakladatelství Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1433-7.
- KRAJINA, Vladimír. *Vysoká hra.* 1. vyd. Praha: Eva, 1994.
- KROUTVOR, Josef. *Potíže s dějinami.* 1. vyd. Praha: Prostor, 1990.
- KRŮTA, Václav. *K věznění Arnošta Heidricha na pražské Jenerálce v závěru druhé světové války.* In *Československá republika v letech 1918-1948 : s přihlédnutím k životu a dílu velvyslance Arnošta Heidricha (1889-1968) (významného josefovského rodáka).* Jaroměř: Městské muzeum, 2001 (Paseka).

- KURAL, Václav. *Vlastenci proti okupaci. Ústřední vedení odboje domácího 1940 – 1943*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-397-0.
- LUDWIG, Emil. *Duch a čin*. 9. vyd. Praha: Česká expedice, 1996. ISBN 80-85281-25-2.
- LUŽA, Radomír. *V Hitlerově objetí. Kapitoly z českého odboje*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Torst, 2006. ISBN 80-7215-286-6.
- MASTNÝ, Vojtěch. *Vzpomínky diplomata*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-410-1.
- MERTLÍKOVÁ, Olga. *Diplomat Arnošt Heidrich (1889 – 1968) In Československá republika v letech 1918-1948 : s přihlédnutím k životu a dílu velvyslance Arnošta Heidricha (1889-1968) (významného josefovského rodáka)*. Jaroměř: Městské muzeum, 2001 (Paseka).
- MERTLÍKOVÁ, Olga. *Legionář, diplomat a spisovatel Zdeněk Němeček*. Jaroměř: Městské muzeum, 2004. ISBN 80-903131-4-0.
- MIDDELBROOK, Martin. *Nálet na Peenemünde*. 1. vyd. Praha: BB art, 2008. ISBN 978-80-7381-336-9.
- NĚMEČEK, Jan. *Mnichovská dohoda. Cesta k destrukci demokracie v Evropě*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0923-1.
- NĚMEČEK, Zdeněk. *Portrét člověka*. In *Rudolf Jílovský*. New York, 1955.
- POKORNÝ, Jindřich. *Parsifal. Osudy jedné demokratické skupiny v letech 1938-1945 s poválečným dovětkem*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1606-5.
- RICHTER, Karel. *Československý odboj na východě*. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Magnet-press, s. p., 1992. ISBN 80-85469-26-X.
- SLÁDEK, Oldřich. *Zločinná role gestapa*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1986.
- ŠOLC, Jiří. *Podpalte Československo. Kapitoly z historie československého zahraničního a domácího odboje (1939 – 1945)*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 2005. ISBN 80-206-0762-5.
- ŠOLC, Jiří. *Bylo málo mužů*. 1. vyd. Praha: Merkur, 1990. ISBN 80-7032-624-7.
- ŠOLC, Jiří. *Nikdo nás nezastaví*. 1. vyd. Praha: Merkur, 1992. ISBN 80-7032-637-9.
- ŠOLC, Jiří. *Smrt přála statečným*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Vyšehrad, 1995. ISBN 80-7021-147-4.
- VESELÝ-ŠTAINER, Karel. *Cestou národního odboje. Bojový vývoj domácího odbojového hnutí v letech 1938-1945*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Sfinx, 1947.
- VRABEC, Václav. *Antifašistický odboj. Zmařené naděje*. 2. vyd. Lanškroun: Masarykova dělnická akademie, 1992. ISBN 80-85245-10-8.
- Sbírka zákonů a nařízení republiky Československé, Praha: Státní tiskárna, 1946-1959.

Státní okresní archiv Pardubice, fond - Lány na Důlku, Farní úřad Lány na Důlku, pamětní kniha (1787 – 1949).

Národní archiv Praha, fond - Správa Sboru nápravné výchovy, nezpracováno, osobní složka Leopolda Chmely.